

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Bc. Lucie Klejchová

Plzeň, 2019

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen 2019

Bc. Lucie Klejchová

Poděkování

„Ráda bych poděkovala JUDr. Eduardu Wipplingerovi za to, že mi umožnil zvolit si individuální téma diplomové práce a po celou dobu mi poskytoval cenné rady a připomínky.“

Obsah

Úvod.....	1
1. Vymezení základních pojmů	3
1.1 Nepodmíněný trest odnětí svobody	3
1.1.1 Podstata, charakteristika a účel nepodmíněného trestu odnětí svobody .	3
1.1.2 Ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody	5
1.1.3 Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody	6
1.2 Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody	6
2. Historický vývoj právní úpravy podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody	7
2.1 Vývoj právní úpravy v letech 1919 – 1950	7
2.2 Vývoj právní úpravy v letech 1950 – 1961	10
2.3 Vývoj právní úpravy v letech 1961 – 2009	11
2.4 Právní úprava od 1. 1. 2010 do současnosti.....	13
3. Zákonné podmínky podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody	15
3.1 Obligatorní zákonné podmínky podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.....	15
3.1.1 Prokázání polepšení odsouzeného ve výkonu trestu odnětí svobody ...	16
3.1.2 Očekávání vedení řádného života odsouzeného v budoucnu, přijetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného.....	18
3.1.3 Vykonání určité části trestu.....	21
3.2 Fakultativní zákonné podmínky podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.....	24
3.2.1 Včasný nástup odsouzeného do výkonu trestu odnětí svobody	25
3.2.2 Náhrada nemajetkové újmy, náhrada škody poškozenému	26
3.2.3 Postoj odsouzeného k výkonu ochranného léčení.....	27

4. Řízení o podmíněném propuštění	29
4.1 Podání návrhu či žádosti osobou oprávněnou o podmíněné propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody	29
4.2 Příslušnost soudu k rozhodování o žádostech a návrzích na podmíněné propuštění	30
4.3 Úkony příslušného soudu po podání návrhu či žádosti o podmíněné propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody	32
4.4 Rozhodnutí příslušného soudu o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody	36
4.4.1 Zkušební doba	38
4.4.2 Uložení přiměřených omezení a povinností.....	39
4.4.3 Dohled nad podmíněně propuštěným	40
5. Ukončení podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody	41
5.1 Rozhodnutí příslušného soudu o osvědčení odsouzeného.....	41
5.2 Nařízení výkonu zbytku trestu.....	43
5.3 Ponechání podmíněného propuštění v platnosti	43
6. Německá právní úprava institutu podmíněného propuštění.....	45
Úvahy de lege ferenda	49
Závěr.....	51
Příloha č. 1.....	54
Resumé	62
Seznam použité literatury	63

Úvod

Tématem pro svou diplomovou práci jsem si zvolila podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, které se řadí mezi poslední stadium trestního řízení nazvané jako řízení vykonávací.

Zejména pro odsouzené, kteří vybočili jinak z řádně vedeného života, je podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody motivujícím institutem, který dává odsouzenému možnost opětovně se začlenit do společnosti ještě před úplným vykonáním uloženého trestu odnětí svobody, pokud dojde k naplnění zákonných podmínek pro jeho uplatnění.

Při zpracování své diplomové práce budu vycházet ze základních předpisů, tedy z trestního řádu a trestního zákoníku, v nichž je institut podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody upraven. Současně neopomenu zmínit související právní předpisy, zejména pak zákon o výkonu trestu odnětí svobody, zákon o probační a mediační službě, rozsáhlou judikaturu Ústavního soudu České republiky a odborné články.

V první kapitole své diplomové práce stručně charakterizuji základní pojmy, jimiž jsou např. nepodmíněný trest odnětí svobody či podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Ve druhé části své diplomové práce nastíním historický vývoj právní úpravy podmíněného propuštění až do současnosti a poukážu na novely trestních předpisů týkajících se podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Ve třetí části diplomové práce popíšu obligatorní zákonné podmínky podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, které spočívají v prokázání polepšení odsouzeného ve výkonu trestu, očekávání vedení řádného života odsouzeného v budoucnu, vykonání délky uloženého trestu v rozsahu, který je zákonem stanoven s rozlišením, zda byl odsouzený odsouzen za přečin, zločin či zvláště závažný zločin. Současně uvedu i fakultativní zákonné podmínky podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, mezi které můžeme zařadit např. včasný nástup odsouzeného do výkonu trestu odnětí svobody, náhradu nemajetkové újmy, příp. u majetkových trestných činů náhradu škody poškozenému či postoj odsouzeného k výkonu ochranného léčení.

Ve čtvrté části diplomové práce nastíním průběh řízení o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody u příslušného soudu od samotného podání žádosti či návrhu o podmíněné propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody osobou příslušnou k jejímu podání až po samotné rozhodnutí příslušného soudu o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody, zmíním zkušební dobu a další přiměřená omezení a přiměřené povinnosti, které soud může odsouzenému uložit při rozhodování o podmíněném propuštění z výkonu trestu.

V páté kapitole své diplomové práce se budu věnovat ukončení podmíněného propuštění, tedy rozhodnutím příslušného soudu o osvědčení odsouzeného, nařízení výkonu zbytku trestu, přičemž se neopomenu zmínit o tzv. zákonné fikci výkonu trestu odnětí svobody a ve výjimečných situacích i ponechání podmíněného propuštění v platnosti.

V poslední kapitole své diplomové práce porovnáám německou právní úpravu institutu podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody s naší právní úpravou.

Cílem mé diplomové práce je ucelené zhodnocení problematiky spojené s podmíněným propuštěním z výkonu trestu odnětí svobody, a to formou teoretického výkladu, který chci obohatit svými zkušenostmi z praxe, jenž jsem si osvojila v rámci svého působení v advokátní kanceláři. Do diplomové práce zapracuji rovněž své náměty pro podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody *de lege ferenda* a modelový případ, který jsem zpracovávala během své praxe v advokátní kanceláři společně se vzorem žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

1. Vymezení základních pojmů

1.1 Nepodmíněný trest odnětí svobody

Ustanovení § 52 trestního zákoníku zakotvuje ústavní zásadu právního státu, která je definována v Listině základních práv a svobod (v textu dále „*LZPaS*“ nebo „*Listina*“), dle níž *„jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku lze za jeho spáchání uložit.“*¹ Tato ústavní zásada je promítnuta v trestním zákoníku,² neboť trestní sankce lze ukládat jen na základě trestního zákona, kterým je myšlen trestní zákoník, zákon o soudnictví ve věcech mládeže a v neposlední řadě i zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.³ Právní úpravu nepodmíněného trestu odnětí svobody nalezneme v trestním právu hmotném, konkrétně v ustanovení § 55 a násl. trestního zákoníku.⁴

1.1.1 Podstata, charakteristika a účel nepodmíněného trestu odnětí svobody

Podstatu trestání obecně, ale i nepodmíněného trestu odnětí svobody tak, aby došlo k naplnění účelu trestu, bych rozdělila do čtyř nejdůležitějších částí.

V prvním případě, je nutností chránit společnost před pachateli trestných činů buďto v krajním případě přímo samotným umístěním pachatele do věznice, či nepřímo existencí trestů specifikovaných v zákoně a obavy veřejnosti z jejich uložení.

Ve druhém případě, dojde-li ke spáchání trestného činu, je nutné zabránit pachateli v páchání další trestné činnosti a potrestat pachatele uložením alternativního trestu či uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody.

Za třetí vychovat pachatele pobýtem ve vězení k tomu, aby po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody vedl řádný život a vyvaroval se tak opakování svého nezákonného chování ve formě páchání další trestné činnosti.

¹ čl. 39 LZPaS

² § 37 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

³ § 110 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁴ zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

V neposlední řadě je nutné působit výchovně i na ostatní členy společnosti tím, že bude-li spáchané protiprávní jednání spravedlivě potrestáno, společnost se vyvaruje páčání další trestné činnosti podobného charakteru.⁵

Nepodmíněný trest odnětí svobody lze charakterizovat z trestů, které lze na základě trestních předpisů uložit, jako trest univerzální a nejpřísnější z hlediska omezení pachatele na svobodě. Jako univerzální je označen zejména proto, že ho nalezneme ve zvláštní části trestního zákoníku u každé skutkové podstaty trestného činu, s uvedením dolní a horní hranice trestní sazby, ve které lze trest ukládat, z čehož vyplývá jeho možnost uložení každému pachateli, který se trestného činu dopustil.⁶ Bezesporu nejcitelněji zasahuje do základních práv a svobod odsouzeného tím, že ho zbavuje možnosti volného pohybu jeho povinností bezodkladně nastoupit do výkonu trestu příslušné věznice a nutností respektovat další opatření a omezení, která jsou spojená s určitým režimem výkonu trestu⁷ a blíže specifikovaná ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. Současně jsou odsouzenému omezována další práva a svobody, mezi které zejména můžeme řadit omezení práva volebního, svobody sdružování a shromažďování. Nelze opomenout nezastupitelnost nepodmíněného trestu u určitého okruhu pachatelů, u nichž nelze dojít žádným jiným způsobem k vyloučení nežádoucího chování ve formě páčání trestné činnosti, než jejich oddělením od společnosti do vězení na základě uloženého trestu odnětí svobody.⁸

Účelem nepodmíněného trestu odnětí svobody ve smyslu § 1 odst. 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody „*je prostředky stanovenými tímto zákonem působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit společnost před pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páčání trestné činnosti.*“⁹

⁵ JELÍNEK, Jiří. kolektiv. *Trestní zákon a trestní řád, poznámkové vydání s judikaturou*, 26. aktualizované vydání, Linde Praha a.s., Praha 2008, s. 39

⁶ KALVODOVÁ, Věra. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. s. 89

⁷ např. § 15 až § 33 vyhlášky č. 345/1999 Sb., vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

⁸ KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). s. 43-44

⁹ § 1 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů

Ze shora uvedeného lze tedy dovodit, že hlavním účelem nepodmíněného trestu odnětí svobody je ochrana společnosti před pachateli trestných činů a samotnými trestnými činy.¹⁰

Z judikatury lze dovodit, že v rámci trestu, který je ukládán pachateli, se jedná o spojení trestní represe, tedy okamžiku, kdy užití jiných právních prostředků ke sjednání nápravy pachatele nepřichází v úvahu, neboť již byly vyčerpány nebo jsou zjevně vůči pachateli neúčinné, s prevencí jak ve vztahu k samotnému pachateli, tak v rámci výchovného působení na ostatní členy společnosti.¹¹

1.1.2 Ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody

Při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody je nutné vycházet ze zásady subsidiarity trestní represe tak, aby trestní odpovědnost pachatele a z ní vyplývající trestněprávní důsledky byly uplatňovány v případech pro společnost škodlivých, v nichž nepostačuje uplatnění odpovědnosti na základě jiného právního předpisu.¹² Z toho vyplývá, že ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody by mělo být ze strany soudu nejkrajnějším řešením za předpokladu, že k dosažení účelu trestu nelze dosáhnout uložením mírnějšího druhu trestu.

Zásada ultima ratio je rovněž zakotvena v ustanovení § 38 odst. 2 trestního zákoníku, který nám říká, že „*tam, kde postačí uložení trestní sankce pachatele méně postihující, nesmí být uložena trestní sankce pro pachatele citelnější.*“ Dále je tato zásada promítnuta v ustanovení § 55 odst. 2 trestního zákoníku vyjadřující omezení nepodmíněného trestu odnětí svobody u méně závažných trestných činů, z čehož vyplývá, že v případě nepodmíněného trestu odnětí svobody by se mělo jednat vždy o trest mimořádný.

Nepodmíněný trest odnětí svobody se ukládá nejvýše na dobu dvaceti let. Výjimky z rozsahu trestní sazby ukládaného nepodmíněného trestu odnětí svobody tvoří mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody, výjimečný trest či uložení trestu odnětí svobody pachateli trestného činu, který byl spáchán ve prospěch organizované zločinecké skupiny.¹³

¹⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník I. § 1 – 139. Komentář. 2. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012. s. 490

¹¹ nález Ústavního soudu České republiky ze dne 23. 4. 1998, sp. zn. IV. ÚS 463/97

¹² § 12 odst. 2 trestního zákoníku

¹³ JELÍNEK, Jiří. a kolektiv. Trestní právo hmotné obecná část, zvláštní část. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006. s. 348 – 349

1.1.3 Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody

Faktický výkon trestu odnětí svobody můžeme považovat za dosažení jeho účelu, neboť k naplnění cíle trestu nedochází uložením odsuzujícího rozsudku ze strany soudu, ale samotným průběhem stanoveného trestu ve věznici.

Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody se vykonává diferencovaně ve dvou typech věznice,¹⁴ a to ve věznici s ostrahou, nebo ve věznici se zvýšenou ostrahou.¹⁵ Do věznice s ostrahou jsou zpravidla zařazeni odsouzení, u kterých nejsou splněny podmínky pro zařazení do věznice se zvýšenou ostrahou. Naopak okruh trestných činů pro zařazení do věznice se zvýšenou ostrahou je taxativně vymezen v trestním zákoníku.¹⁶ Členění věznic vychází ze způsobu vnějšího střežení, zajištění bezpečnosti a režimu výkonu trestu.

1.2 Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Nahlédnu-li zpět do historie tohoto pojmu, z předloženého návrhu zákona č. 562/1919 sb. z. a n. o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění (dále jen „zákon o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění“), zákonodárci měli v úmyslu tento institut pojmenovat jako podmíněčné propuštění, nakonec však pro snazší orientaci zůstalo u používaného názvosloví z doby uherské, tedy podmíněného propuštění.¹⁷ Lze si všimnout, že v okruhu laické veřejnosti se pojem podmíněčné propuštění užívá dodnes.

Podmíněné propuštění zastává proces postupného návratu propuštěného do svobodného života a plní tak funkci resocializačního a výchovného prostředku u těch odsouzených, u kterých se lze na základě relevantních důkazů důvodně domnívat, že i hrozba výkonem zbytku trestu postačí, aby se odsouzený do budoucna zdržel páčání trestné činnosti.¹⁸

¹⁴ do 30. 10. 2017 byl nepodmíněný trest odnětí svobody vykonáván ve čtyřech typech věznice, a to ve věznici s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou

¹⁵ § 56 odst. 1 trestního zákoníku

¹⁶ § 56 odst. 2 trestního zákoníku

¹⁷ MILOTA, Albert. Podmíněné odsouzení a propuštění: (Výklad zákona). V Plzni: nákladem Karla Beníška, 1919. s. 7

¹⁸ usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS 1363/17, bod 9

2. Historický vývoj právní úpravy podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Na území naší země platila úprava dvojího trestního práva, a to práva rakouského a práva uherského. Uherská právní úprava zavedla podmíněné propuštění již v roce 1878, naopak rakouská právní úprava tento institut uvedla v platnost až zákonem o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění. Stav „dvojkolejného práva“ trval i při okupaci nacisty, odstraněn byl až vydáním trestního zákona roku 1950.¹⁹

Prvotní zmínku o období podmíněného propuštění z VTOS nalezneme v dobách rakousko – uherského práva, konkrétně v trestním zákoně č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích, a to jako tzv. záměnu trestu, která u zločinů, u nichž byl uložen trest nepřesahující pět let, dává možnost trest zkrátit maximálně o šest měsíců za situace, že by postižené rodině odsouzeného vznikla ve výživě důležitá škoda, avšak jen za předpokladu, že se nahradí delší trvání trestu žaláře jedním ze způsobů zotřetí v tomto zákoně taxativně vymezeného.²⁰

Zotřetí trest žaláře se dalo postem, kdy trestanec byl některé dny držen jen o vodě a chlebu, vykáváním tvrdého lože, přidržení v samovazbě, uzavření o samotě v temné komůrce a vypověděním ze země po vystálém trestu, přičemž toto opatření se vztahovalo jen na tzv. cizozemce.²¹

2.1 Vývoj právní úpravy v letech 1919 – 1950

Současná podoba institutu podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody byla do našeho právního řádu zavedena zákonem č. 562/1919 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění. Zákon nabyl účinnosti dnem 28.10.1919, tedy až po vzniku Československé republiky. Jedná se o jediný samostatný zákon upravující podmíněné propuštění, následně je podmíněné propuštění zahrnuto v trestních kodexech. Lze hovořit o značném pokroku trestního práva. Právní úpravu podmíněného propuštění nalezneme v oddílu II., ustanovení §§ 10 až 16, dále v oddílu III., IV. a V, ustanovení §§ 17 až 24 citovaného zákona.

¹⁹ SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009. s. 48

²⁰ § 55 zákona č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích

²¹ § 19 a násl. zákona č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích

Za předpokladu řádného chování bylo možno propustit podmíněně na svobodu podle tohoto zákona toho, kdo byl odsouzen k trestu na svobodě delšímu jednoho roku a odpykal dvě třetiny trestu, nejméně však jeden rok, při odsouzení k doživotnímu trestu, musel odsouzený pobýt ve vězení nejméně patnáct let.²²

Podmíněné propuštění bylo vyloučeno u trestů kratších než jeden rok, neboť se zákonodárci domnívali, že při tak krátkém trestu nelze u odsouzeného dostatečně poznat, že účel trestu, resp. náprava odsouzeného byla dosažena ještě před vykonáním celého trestu. Při hodnocení, zda jsou splněny podmínky pro podmíněné propuštění, se mělo zejména vycházet z chování odsouzeného při jeho výkonu trestu, způsobu života na svobodě, povahy a poměrů, které ho čekaly při propuštění na svobodu.²³

Podmíněné propuštěnému se stanovovala zkušební doba, která se rovnala zbytku trestu, nesměla být však kratší než dva roky. Doživotně odsouzenému se vyměřovala zkušební doba v délce deseti let. Mezi další omezující opatření, která se mohla stanovit podmíněně propuštěnému, patřil ochranný dozor a další omezení spočívající ve výhradě místa pobytu a způsobu života.²⁴ Tato omezení měla přispět k odlákání odsouzeného vrátit se do poměrů, v nichž vzniklo jeho protiprávní jednání, a páchat tak ve zkušební době další trestnou činnost. Náhradu škody ani zadostiučinění zákon neupravoval.

Řízení o podmíněném propuštění bylo řízením návrhovým, žádost o podmíněné propuštění byl oprávněn podat odsouzený nebo ředitel trestnice.

Zaměříme-li se na procesní část, orgán rozhodující o podmíněném propuštění se nazýval Komise pro podmíněné propuštění z trestu (dále jen „*Komise*“), která se zřizovala u sborového soudu, v jehož obvodě si odsouzený odpykával svůj trest. Členy této Komise byli dva soudci a státní zástupce.²⁵

Nebylo-li žádosti odsouzeného Komisí vyhověno, odsouzený mohl podat stížnost u ministerstva spravedlnosti. Proti rozhodnutí ministerstva spravedlnosti nebyl přípustný opravný prostředek.

²² § 10 zákona č. 562/1919 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění

²³ MILOTA, Albert. Podmíněné odsouzení a propuštění: (Výklad zákona). V Plzni: nákladem Karla Beníška, 1919., s. 61-64

²⁴ § 11 odst. 1, odst. 2 zákona č. 562/1919 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění

²⁵ § 12 odst. 1 zákona č. 562/1919 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění

Opětovná žádost odsouzeného o podmíněné propuštění nemohla být podána dříve, než po uplynutí jednoho roku.²⁶

Osvědčení podmíněně propuštěného nastupovalo na základě právní fikce poté, co uplynula zkušební doba, a propuštěný během této doby nezavdal příčinu k nařízení zbytku trestu. Tato domněnka určuje, že trest se má za vykonaný dnem, kdy byl odsouzený podmíněně propuštěn na svobodu.

Mezistupeň mezi věznicí a pobytem na svobodě tvořil přechodný ústav. Přechodný ústav umožňoval odsouzenému být pod mírnějším dohledem a zvykat si tak na svobodnější pohyb a volnější práci. Přeložení odsouzeného do přechodného ústavu bylo možno po uplynutí stejné doby, jaká byla nutná k podmíněnému propuštění. U doživotně odsouzeného mohlo k přeložení do přechodného ústavu dojít po deseti letech výkonu trestu. Do přechodných ústavů byli přemísťováni odsouzení, kteří nesplnili podmínky pro podmíněné propuštění, ale vzbuzovali důvodnou naději, že se polepší.²⁷

Speciální úpravu nalezneme v oddílu IV. zákona o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění, který byl věnován osobám vojenským, přičemž v této části nalezneme odchylky od obecné úpravy, zejména pak odlišení soudů rozhodujících o podmíněném propuštění vojenských osob a stanovení ochranného dozoru.²⁸

Zákon o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění byl zrušen ke dni 1. 8. 1950.

Zvláštní úpravu o podmíněném propuštění mladistvých²⁹ nalezneme v zákoně č. 48/1931 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží, a to konkrétně v ustanovení § 19 zmiňovaného zákona. Žádná předchozí právní úprava se nevěnovala podmíněnému propuštění u mladistvých. Úprava podmíněného propuštění mladistvého od dospělého pachatele byla značně rozdílná. Podmíněně propustit mladistvého bylo možné za předpokladu, že mu byl uložen trest s minimální výměrou šesti měsíců. V případě podmíněného propuštění se stanovovala mladistvému zkušební doba, jako tomu bylo u dospělého pachatele, přičemž délka zkušební doby se rovnala zbytku trestu, avšak nesměla být kratší než

²⁶ § 13 odst. 1, odst. 2 zákona č. 562/1919 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění

²⁷ § 16 odst. 1, odst. 2 zákona č. 562/1919 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění

²⁸ § 21 zákona č. 562/1919 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění

²⁹ mladistvými byly osoby, které v době spáchaného trestného činu dovršily čtrnáctý, ale nedokonalý osmnáctý rok svého věku

jeden rok. Orgán, který rozhodoval o podmíněném propuštění mladistvého, se nazýval dozorčí rada. Členy dozorčí rady byl soudce, státní zástupce a dva přísedící.

2.2 Vývoj právní úpravy v letech 1950 – 1961

Období právní dvoutletky přineslo kodifikaci všech základních odvětví práva v rámci Československé republiky.

V tomto období vznikl zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, v němž nalezneme úpravu trestního práva hmotného a dále zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) zahrnující trestní právo procesní.

Jednou z podmínek pro podmíněné propuštění byl výkon určité části trestu. Odsouzený mohl být podmíněně propuštěn po vykonání poloviny uloženého trestu odnětí svobody nebo úhrnné doby postupně uložených takových trestů. Byl-li odsouzenému uložen trest odnětí svobody na doživotí, podmíněně propuštěn na svobodu mohl být až po odpykání trestu v délce patnácti let. Další zákonnou podmínkou vyžadující podmíněné propuštění odsouzeného bylo jeho prokázání, že po dobu výkonu trestu svou prací a svým chováním dosáhl takového polepšení vzbuzující naději, že odsouzený po svém podmíněném propuštění povede řádný život pracujícího člověka.³⁰

Stejně jako tomu bylo v případě zákona o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění, podmíněně propuštěnému se stanovila zkušební doba a dále mu mohla být uložena přiměřená omezení směřující k tomu, aby vedl řádný život pracujícího člověka. Oproti dosavadní právní úpravě se naskýkala možnost odsouzenému uložit, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou trestným činem poškozenému způsobil. Zkušební doba se odsouzenému stanovovala v rozmezí od dvou do deseti let.³¹

O podmíněném propuštění rozhodovala komise, která byla zřízena u krajského soudu v obvodu, v němž odsouzený trest vykonával. Komisi tvořili dva soudci z povolání jmenovaní ministrem spravedlnosti a tři soudci z lidu. Návrh na podmíněné propuštění byl oprávněn podat krajský prokurátor nebo velitel vězeňského ústavu.³²

³⁰ § 33 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon

³¹ § 34 odst. 1, odst. 2 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon

³² § 278 zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Novela trestního řádu č. 64/1956 Sb., přinesla pravomoc rozhodovat o podmíněném propuštění krajskému soudu ve veřejném zasedání. Složení soudu rozhodující o podmíněném propuštění odsouzeného se změnilo na jednoho soudce a dva soudce z lidu. Tato koncepce odpovídá i dnešnímu složení senátu rozhodujícím o podmíněném propuštění odsouzeného. Osobou oprávněnou k podání žádosti o podmíněné propuštění byl oproti dosavadnímu zákonnému výčtu osob i sám odsouzený.³³

2.3 Vývoj právní úpravy v letech 1961 – 2009

Mezi další předěl řadíme rok 1962. V tomto roce nabyl účinnosti jak zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, tak zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád.

K podmíněnému propuštění odsouzeného mohlo dojít za předpokladu, že odsouzený vykonal polovinu uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta republiky zmírněného trestu odnětí svobody a ve výkonu trestu svým chováním a plněním povinností prokázal polepšení, čímž se od něho mohlo očekávat, že v budoucnu povede řádný život. Tato fakultativní podmínka mohla být nahrazena přijetím záruky za dovršení nápravy odsouzeného.

Mezi obligatorní podmínky podmíněného propuštění patřila okolnost, zda odsouzený včas nastoupil do výkonu trestu, částečně či zcela nahradil či jinak odčinil škodu nebo jinou újmu způsobenou svým trestným činem. Důležitým měřítkem při rozhodování o podmíněném propuštění odsouzeného byl i jeho postoj k výkonu ochranného léčení jak před nástupem výkonu trestu odnětí svobody, tak i v jeho průběhu, bylo-li ochranné léčení nařízeno.³⁴

V období let 1961 až 2009 došlo k mnohým novelám trestního zákona. Mezi nejzásadnější patří novela č. 56/1965 Sb., kterou se mění a doplňuje trestní zákon č. 140/1961 Sb., a stanovuje soudu povinnost, aby při rozhodování o podmíněném propuštění přihlédl nejen k závažnosti spáchaného trestného činu, ale i k tomu, do jaké nápravně výchovné skupiny je odsouzený zařazen.

Zvláštní podmínky pro podmíněné propuštění měly osoby, které se dopustily trestných činů taxativně vymezených v ustanovení § 62 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, kdy se jednalo o vybrané trestné činy proti republice,

³³ § 351 zákona č. 64/1956 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

³⁴ § 61 odst. 1 písm. a), b) zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

cizímu státu nebo mezinárodní organizaci, vybrané trestné činy obecně nebezpečné, vybrané trestné činy proti životu a zdraví, vybrané trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti, vybrané trestné činy proti majetku a vybrané trestné činy proti lidskosti. Pachatelé, kteří se dopustili některého z uvedených trestných činů, mohli být podmíněně propuštěni na svobodu až po vykonání dvou třetin uloženého trestu odnětí svobody.

Další skupinu tvořily osoby odsouzené k výjimečnému trestu odnětí svobody na doživotí, které mohly být podmíněně propuštěny až po nejméně dvaceti letech výkonu tohoto trestu.³⁵ Toto zpřísnění zavedla novela č. 175/1990 Sb., kterou se mění a doplňuje trestní zákon, kdy tato novela rovněž zrušila trest smrti, který byl nahrazen výjimečným trestem odnětí svobody v rozmezí patnácti až pětadvaceti let a trestu odnětí svobody na doživotí. S přeměnou totalitního režimu v demokratický stát se ze zákonných podmínek k podmíněnému propuštění vytratilo spojení „řádny život pracujícího člověka“, které se nahradilo pouze „řádným životem“. Důležité je zmínit, že touto novelou soud při svém rozhodování o podmíněném propuštění neměl povinnost přihlížet k závažnosti spáchaného trestného činu ani nemusela být ze strany odsouzeného prokázána podmínka vzorného chování.

Podmíněně propuštěnému byla dle úvahy soudu stanovena zkušební doba, která byla v rozmezí od jednoho roku až do sedmi let. Oproti předchozím právním úpravám bylo možno navíc nad odsouzeným vyslovit dohled.³⁶ Novela č. 265/2001 Sb., která změnila trestní zákon³⁷, trestní řád³⁸ a některé další zákony, stanovila, že případný dohled nad podmíněně propuštěným byl vykonáván prostřednictvím Probační a mediační služby.

Mezi další změny trestního zákona řadíme novelu č. 274/2008 Sb., na základě níž soudy mohly přihlídnout při podmíněném propuštění k tomu, zda odsouzený včas nastoupil do výkonu trestu a zda částečně nebo zcela odčinil následky trestné činnosti. Vykonávali-li odsouzený ochranné léčení před nástupem výkonu trestu odnětí svobody nebo v jeho průběhu, ukládal zákon soudu povinnost přihlídnout k projevenému postoji odsouzeného k výkonu ochranného léčení.

³⁵ § 62 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

³⁶ § 63 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ zákon č. 140/1960 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

³⁸ zákon č. 141/1960 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

Návrh na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody byl oprávněn podat odsouzený, státní zástupce, ředitel věznice nebo zájmové sdružení občanů za předpokladu, že nabídne převzetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného. O návrhu rozhodoval soud ve veřejném zasedání.³⁹

2.4 Právní úprava od 1. 1. 2010 do současnosti

Zákonem upravující současnou podobu institutu podmíněného propuštění je zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (v textu jen „*trestní zákoník*“), který je účinný od 1. 1. 2010.

Hmotněprávní úpravu institutu podmíněného propuštění nalezneme v ustanoveních § 88 až § 91 trestního zákoníku.

Základní předpoklady k podmíněnému propuštění z výkonu trestu odnětí svobody převzal trestní zákoník z předchozího trestního zákona, účinného do 31. 12. 2009.

Trestní zákoník zavedl dělení trestných činů na přečiny, zločiny a zvlášť závažné trestné činy, což umožňuje dřívější podmíněné propuštění toho, kdo spáchal přečin, neboť v tomto případě lze odsouzeného podmíněně propustit i před vykonáním poloviny uloženého trestu při kumulativním splnění zákonných podmínek.⁴⁰

Mezi nejdůležitější novely k trestnímu zákoníku, týkající se i podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, řadíme novelu provedenou zákonem č. 357/2011 Sb., novelu provedenou zákonem č. 330/2011 Sb. a novelu provedenou zákonem č. 390/2012 Sb.

Novela provedená zákonem č. 357/2011 Sb. souvisí s kategorizací trestných činů dle jejich typové závažnosti, kdy zavedla rozdělení zkušební doby, která byla u přečinů ukládána v délce až na tři léta a u zločinů byla nezměněna zkušební doba v rozpětí od jednoho roku do sedmi let.

Povinnost zdržovat se v určené době ve svém obydlí či jeho části ve stanovené části zkušební doby, která navazovala na začátek zkušební doby společně

³⁹ § 331 odst. 1, odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁰ KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). s. 146

s vyslovením dohledu, umožňovala orgánu rozhodujícímu o podmíněném propuštění novela provedená zákonem č. 330/2011 Sb.

Mezi nejvýznamnější novely vývoje institutu podmíněného propuštění řadíme novelu provedenou zákonem č. 390/2012 Sb., která přinesla možnost podmíněného propuštění po výkonu alespoň jedné třetiny trestu za předpokladu splnění obecných podmínek k podmíněnému propuštění, a dále podmínky, kdy odsouzený nebyl odsouzen za zvláště závažný zločin a jednalo se o prvotrestance.⁴¹

⁴¹ KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). s. 146 - 148

3. Zákonné podmínky podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Zákonné podmínky podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody se dělí do dvou skupin, a to na obligatorní a fakultativní zákonné podmínky.

Mezi obligatorní podmínky podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody řadíme prokázání polepšení odsouzeného ve výkonu trestu, očekávání vedení řádného života odsouzeného v budoucnu a vykonání uloženého trestu v rozsahu, který je zákonem stanoven. Fakultativní podmínky podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody spočívají především ve včasném nástupu odsouzeného do výkonu trestu odnětí svobody, náhrady nemajetkové újmy, příp. u majetkových trestných činů náhrady škody poškozenému, přičemž v tomto případě se jedná o demonstrativní výčet a je možné zohlednit jiné skutečnosti, které by byly soudem kladně hodnoceny a napomohly by odsouzenému k vyhovění jeho žádosti či návrhu na podmíněné propuštění.

3.1 Obligatorní zákonné podmínky podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Platná právní úprava umožňuje soudu podmíněně propustit na svobodu toho odsouzeného, který po právní moci rozsudku, po dobu svého výkonu trestu odnětí svobody svým vzorným chováním a bezproblémovým plněním svých povinností prokázal polepšení a lze od něj v budoucnu očekávat, že povede řádný život a dalšího výkonu trestu tak není zapotřebí a vykonal alespoň polovinu uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody nebo jedná-li se o odsouzeného, jenž nebyl odsouzen za zvlášť závažný zločin⁴² a který dosud nebyl ve výkonu trestu odnětí svobody, vykonal alespoň třetinu uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody.

V případě podmíněného propuštění z výkonu trestu se dá hovořit o modifikaci již uloženého a vykonávaného nepodmíněného trestu odnětí svobody,

⁴² úmyslný trestný čin, na nějž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let

příčemž odsouzenému je dána možnost prokázat, že i výkon trestu v kratší míře vedl k jeho nápravě a ochraně společnosti a resocializace odsouzeného může pokračovat mimo zařízení věznice jinými prostředky než samotným výkonem trestu odnětí svobody, např. probačním dohledem, přiměřenými omezeními a povinnostmi či dalšími opatřeními, vše pod pohrůžkou dalšího pokračování ve výkonu trestu, pokud se odsouzený dopustí po svém podmíněném propuštění další trestné činnosti.

3.1.1 Prokázání polepšení odsouzeného ve výkonu trestu odnětí svobody

Při rozhodování o podmíněném propuštění musí soud zkoumat, zda u odsouzeného došlo při pobytu odsouzeného ve výkonu trestu odnětí svobody k prokázání jeho polepšení, přičemž přihlédne i k době po právní moci rozsudku, tedy ještě před samotným nástupem výkonu trestu. Dá se hovořit o vnitřní proměně osobnosti odsouzeného představující chování odsouzeného odůvodňující naději, že v budoucnu povede řádný život a vyvaruje se páčání trestné činnosti. V mnohých případech však chování odsouzeného představuje pouze přizpůsobení odsouzeného na režim věznice, čímž není splněna jedna ze zákonných podmínek k získání předčasné svobody odsouzeného.

Směrodatnost představuje pro soud plnění povinností vyplývajících odsouzenému nejen z obecných normativních právních aktů, kdy se bude především jednat o plnění vyživovací povinnosti k nezaopatřeným dětem, povinnost k náhradě škody, odčinění jiné nemajetkové újmy, přístup k oběti trestného činu, povinnost k vydání bezdůvodného obohacení, ale i z povinností plynoucích mu ze zákona o výkonu trestu odnětí svobody vztahující se přímo k samotnému výkonu trestu odnětí svobody.⁴³

Mezi nejpodstatnější povinnosti odsouzeného řadíme povinnost dodržovat stanovený pořádek a kázeň, plnit pokyny a příkazy zaměstnanců Vězeňské služby, plnit úkoly vyplývající odsouzenému z programu zacházení, šetrně zacházet se svěřenými věcmi, nepoškozovat cizí majetek, dodržovat zásady slušného jednání s osobami, s nimiž přichází odsouzený do styku a dodržovat vnitřní řád věznice.⁴⁴

⁴³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. s. 1083.

⁴⁴ § 28 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů

Rovněž se přihlíží k tomu, zda si odsouzený neobstarával, nepřechovával a nekonzumoval alkoholické nápoje a jiné návykové látky po dobu jeho pobytu ve věznici. V tomto případě je nutné, aby soud splnění určitých podmínek u odsouzeného posuzoval individuálně, neboť to, že odsouzený striktně nedodrжуje vězeňský režim například nedbalým stláním postele či řádným nedodrжováním jeho osobní hygieny, neznačí o jeho možném nepolepšení.

Důležitý aspekt pro posouzení, zda u odsouzeného došlo za jeho pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody k polepšení, bude tvořit program zacházení, jenž představuje okruh konkrétních činností, kterých je odsouzený povinen se zúčastnit nebo které může vykonávat. Program zacházení vychází ze shrnutí výsledků psychologického, pedagogického, sociálního, případně i lékařského posouzení odsouzeného, přičemž je reakcí na délku trestu, charakteristiku osobnosti odsouzeného a příčiny trestné činnosti a hraje významnou roli pro zařazení odsouzeného do skupiny vnitřní diferenciacе věznice. K dalším indiciím vypovídajícím o polepšení odsouzeného řadíme schopnost odsouzeného rozeznat a reflektovat okolnosti, které vedly ke spáchání trestné činnosti, zájem pracovně se zařadit a výdělky splácet např. škodu způsobenou trestným činem či hradit náklady spojené s výkonem trestu odnětí svobody. Řada odsouzených má snahu si v průběhu výkonu trestu zlepšovat své znalosti a zvyšovat si svou kvalifikaci, neboť mnozí před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody mají jen základní vzdělání. Velkou roli zde hrají možnosti konkrétní věznice, v níž nepodmíněný trest odsouzený vykonává, ale ve většině věznic mají odsouzení možnost si během výkonu trestu odnětí svobody zvýšit svou kvalifikaci řadou rekvalifikačních kurzů, někde i studiem na středním odborném učilišti a získat výuční list či jiné vzdělání.

Stěžejním zdrojem pro posouzení, zda u odsouzeného došlo k polepšení, bezpochyby bude hodnocení kázeňských odměn, případně kázeňských trestů za spáchané kázeňské přestupky, které byly odsouzenému udělené za dobu trvání výkonu trestu a jejichž popis je součástí hodnocení věznice na chování odsouzeného v průběhu výkonu trestu. Zde je na místě mnohým obecným soudům vytknout, že při rozhodování o podmíněném propuštění často na tyto kázeňské odměny a tresty soudy nahlížejí z hlediska jejich počtu a nikoli skutečnosti, na základě čeho byla odměna či trest odsouzenému uděleny. K tomuto vnitřnímu náhledu na získané kázeňské odměny a tresty se přiklání i judikatura Ústavního soudu České republiky, která nad rámec shora uvedeného říká, že počet nasbíraných kázeňských trestů či

odměn je nevyhovující z hlediska polepšení a nápravy odsouzeného, přičemž je nutné přihlížet i k odlišné a v čase se proměňující praxi jednotlivých věznic při udělování kázeňských odměn a trestů.⁴⁵

3.1.2 Očekávání vedení řádného života odsouzeného v budoucnu, přijetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného

Podmínka polepšení odsouzeného sledující aktivitu a změnu odsouzeného v blízké minulosti a v době výkonu trestu odnětí svobody úzce navazuje na druhou zákonnou podmínku pro podmíněné propuštění odsouzeného, a to na podmínku očekávání vedení řádného života odsouzeného v budoucnu. Předpokladem je proměna odsouzeného nasvědčující, že odsouzený nespáchá po svém podmíněném propuštění další trestný čin a jeho pozitivní přeměna tak bude pokračovat i na svobodě. Vycházíme tu z hlediska pravděpodobnosti, neboť úplné přesvědčení o tom, že odsouzený nespáchá další trestný čin nelze při rozhodování o podmíněném propuštění odsouzeného nikterak pojmout.

Alternativu očekávání vedení řádného života od samotného odsouzeného představuje přijetí záruky za dovršení jeho nápravy zájmovým sdružením občanů.

Co si však vykládat pod pojmem „řádny život“? Definicí tohoto pojmu nenalezneme v žádném z právních předpisů. Jedná se o neurčitý právní pojem, s jehož interpretací se shledáváme v rámci judikatury. Výklad tak nalezneme v rozhodnutí Ústavního soudu České republiky,⁴⁶ v němž je řádný život definován dvěma základními způsoby s ohledem na demokratický právní stát a respekt ke svobodě člověka. První způsob vedení řádného života společnost požaduje od všech občanů z hlediska respektování právních předpisů a tím vyplývající požadavek vyhýbat se veškeré činnosti, která zakládá protiprávní jednání. V rámci druhého pojetí tohoto neurčitého pojmu jej lze definovat jako životní styl odpovídající převažujícím hodnotám nastaveným ve společnosti nebo převažujícím představám o řádném životě v současné společnosti. Ze shora uvedeného vyplývá, že v rámci vedení řádného života se od všech občanů striktně žádá oprostít se od páchaní trestných činů a opakovaných přestupků.

⁴⁵ náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. II. ÚS 482/18, bod 33

⁴⁶ náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 8. 2017 sp. zn. I. ÚS 1202/17

Míru závažnosti spáchaného trestného činu nelze hodnotit jako přítěžující okolnost odsouzenému v rámci řízení o jeho podmíněném propuštění, v nejkrajnějším případě jeho podmíněné propuštění pro druh spáchaného trestného činu zcela vyloučit, neboť k závažnosti spáchaného trestného činu soudy musejí přihlížet při stanovení druhu a výměry původně uloženého trestu, nikoliv při řízení o podmíněném propuštění, jinak by tím soud porušil zákaz dvojího přičítání odporující principu *ne bis in idem* dle čl. 40 odst. 5 Listiny.⁴⁷ Platná právní úprava v takových případech umožňuje společně s podmíněným propuštěním uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti,⁴⁸ na základě nichž dochází k předcházení rizika páchaní další trestné činnosti. Tato omezení a povinnosti by měly být ukládány z hlediska poznání osobních charakteristik odsouzeného v závislosti na druhu spáchaného trestného činu tak, aby jej vedly k vedení řádného života. Lze předpokládat, že osobě odsouzeného za trestný čin obecně ohrožující, jenž souvisí s nedovolenou výrobou, přechováváním a jiným nakládáním s omamnými a psychotropními látkami a jedy, soud uloží podrobit se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením, příp. zdržet se požívání alkoholických nápojů či jiných návykových látek. Naopak dopustil-li se odsouzený trestného činu proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, může být odsouzenému ze strany soudu uložena povinnost veřejně se osobně omluvit poškozenému.

Z hlediska samotné praxe soud v rámci řízení o podmíněném propuštění zkoumá, zda odsouzený má pro případ jeho podmíněného propuštění zajištěno zaměstnání a bydlení. Otázkou je, jestli soudy prověřují, zda se nejedná o fiktivní potvrzení o možném nástupu do zaměstnání či fiktivní adresu budoucího bydliště, kterou může být např. zbořeniště, neexistující adresa, adresa obecního či městského úřadu. K hledání zaměstnání a bydlení může odsouzený využít pomoci Probační a mediační služby ČR či podobné organizace zabývající se resocializací podmíněně propuštěných osob. Spolupráce soudu s těmito institucemi by byla při rozhodování o podmíněném propuštění na místě. Soud rovněž přihlíží k sociálním vazbám mezi rodinou odsouzeného a odsouzeným, dále zhodnocuje širší trestní minulost odsouzeného, zabývá se případným předchozím výkonem trestu a předchozím

⁴⁷ nález Ústavního soudu České republiky ze dne 4. 10. 2016 sp. zn. II. ÚS 2503/16, dále nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12. 5. 2011, sp. zn. III. ÚS 1735/10, bod 27

⁴⁸ § 48 odst. 4 trestního zákoníku

podmíněným propuštěním posuzované osoby z výkonu trestu odnětí svobody, zejména zda se po předchozím podmíněném propuštění ve zkušební době osvědčil.

V rámci trestní minulosti odsouzeného je nutné zdůraznit, že soud nemůže přičítat k tíži odsouzeného jeho kriminální kariéru spočívající ve skutečnosti, kolikrát byl odsouzený trestán, kolikrát byl ve výkonu trestu odnětí svobody či kolikrát se neosvědčil po jeho podmíněném propuštění, přičemž žádná z těchto skutečností nemůže vyloučit možnost podmíněného propuštění odsouzeného. Soud se bude zaměřovat na skutečnost, před jak dlouho dobou byl předchozí trestný čin spáchán, jaké důvody odsouzeného vedly ke spáchání tohoto trestného činu a hodnotit další kritéria související s podmíněným propuštěním dle zákonných podmínek.

Rozlišovat soud musí zejména druh spáchané trestné činnosti, neboť prognóza polepšení a vedení řádného života bude bezpochyby odlišná u odsouzených za opakovanou majetkovou či násilnou trestnou činnost proti prvotně odsouzenému např. za obecné ohrožení z nedbalosti.

Předpověď vedení řádného života odsouzeného se posuzuje ve vztahu k budoucnosti, tedy k době po eventuálním propuštění odsouzeného z výkonu trestu ⁴⁹ představující jeho život po podmíněném propuštění, s přihlédnutím k hodnocení věznice o samotném průběhu výkonu trestu, v níž odsouzený vykonává nepodmíněný trest odnětí svobody, absolvování programů zacházení, získaných kázeňských odměn, spolupráci s Probační a mediační službou ČR a v neposlední řadě i varianty připojení se ředitele věznice k žádosti o podmíněné propuštění odsouzeného.

Za zmínku stojí fakt, že pobyt ve vězení nad rámec potřebného času pro převychování odsouzeného může mít na odsouzeného negativní vliv, neboť při delším pobytu může odsouzený ztratit dovednosti a návyky potřebné pro život na svobodě. Zbavení svobody výkonem trestu odnětí svobody představuje pro odsouzeného nejen ztrátu soukromých, ale i pracovních vazeb, které jsou pro odsouzeného žádoucí a užitečné, přičemž v rámci výkonu trestu odnětí svobody může odsouzený naopak získat škodlivé a nežádoucí vazby, které ho po propuštění na svobodu budou směřovat k opětovné protiprávní činnosti. Naopak samostatný život na svobodě po propuštění z výkonu trestu představuje pro odsouzeného

⁴⁹ náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 12. 5. 2011, sp. zn. III. ÚS 1735/10

nejistotu a jistou míru odpovědnosti, kterou při pobytu ve vězení nelze nijak demonstrovat i s ohledem na pevný řád příslušné věznice.⁵⁰

Soud má možnost přijmout záruku za dovršení nápravy odsouzeného, přičemž okruh osob aktivně legitimovaných k nabídce převzetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného není v trestním zákoníku upraven. Je tedy nutné subsumovat ustanovení § 331 odst. 2 trestního řádu, který hovoří o tom, že oprávněnou osobou k podání žádosti o podmíněné propuštění z výkonu trestu je zájmové sdružení občanů za předpokladu odvolatelné⁵¹ nabídky převzetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného.

Zájmové sdružení občanů může nabídnout převzetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného, který vykonává trest odnětí svobody a současně i navrhnout podmíněné propuštění odsouzeného z trestu odnětí svobody, přičemž za předpokladu, že odsouzený dá souhlas s poskytováním informací o jeho chování a dosavadním průběhu výkonu trestu, tyto poznatky mohou sloužit jako podklady pro takovou žádost.⁵²

Konkrétní vymezení zájmových sdružení občanů nalezneme v § 3 odst. 1 trestního řádu, kterými jsou odborové organizace nebo organizace zaměstnavatelů a ostatní občanská sdružení s výjimkou politických stran a politických hnutí, církve, náboženské společnosti a právnické osoby sledující v předmětu své činnosti charitativní účely.

3.1.3 Vykonání určité části trestu

Pro podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody je nutné dle platné právní úpravy vykonání alespoň jedné poloviny uloženého trestu nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody za kumulativního splnění dalších dvou obligatorních podmínek pro podmíněné propuštění, o kterých výše pojednávám.⁵³

⁵⁰ náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. I. ÚS 2201/16, bod 35

⁵¹ § 91 odst. 5 trestního zákoníku - jestliže byla záruka za dovršení nápravy odsouzeného odvolána tím, kdo ji poskytl, přezkoumá soud chování odsouzeného během zkušební doby, a shledá-li, že podmíněné propuštění nebo podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti, zákazu pobytu nebo zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce neplní své poslání, rozhodne, že se zbytek trestu vykoná; jinak podmíněné propuštění nebo podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti, zákazu pobytu nebo zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce ponechá v platnosti

⁵² § 6 odst. 1 písm. c) trestního řádu

⁵³ § 88 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku

Máme však několik výjimek z tohoto obecného časového hlediska.

Po vykonání **jedné třetiny** uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody je možno propustit odsouzeného, který je ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé a jeho pravomocné odsouzení nespočívalo ve spáchání zvlášť závažného zločinu.⁵⁴ Tato možnost se tedy vztahuje jak na odsouzené, kteří spáchali přečin,⁵⁵ tak zločin.⁵⁶ Dle mého názoru naši zákonodárci tento odstavec do trestního zákoníku příliš šťastně nezakomponovali, neboť z pohledu praxe lze po vykonání jedné třetiny propustit na svobodu odsouzeného, který se dopustil např. zločinu pohlavního zneužití či zločinu vydírání, byť je ve výkonu trestu poprvé, když se domnívám, že se jedná o závažnou trestnou činnost, u které by podmíněné propuštění nemuselo mít očekávané následky. Je nutné zmínit fakt, že hledisko prvotrestanosti je zde zaměřeno pouze na trest odnětí svobody, může se tedy jednat i o recidivistu, kterému při předchozím spáchání trestné činnosti byl uložen některý z alternativních trestů.

Soud může přeměnit trest odnětí svobody v trest **domácího vězení** za předpokladu, že odsouzený vykonal polovinu uloženého nebo podle prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody, spáchal přečin a svým chováním a plněním svých povinností prokázal polepšení, přičemž se od něj rovněž očekává vedení řádného života v budoucnu.⁵⁷

Před vykonáním **jedné poloviny nebo jedné třetiny** uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody lze propustit odsouzeného za situace, že odsouzený se dopustil přečinu, k žádosti o podmíněné propuštění odsouzeného připojí kladné stanovisko ředitel věznice, ve které odsouzený vykonává svůj trest a bude z něj patrné polepšení odsouzeného v takové míře, kdy další výkon trestu by byl pro odsouzeného nepotřebný a neopodstatněný (v textu také jen „*předčasně podmíněné propuštění*“).⁵⁸

Po **dvou třetinách** vykonaného trestu odnětí svobody lze podmíněně propustit odsouzeného za zvlášť závažné zločiny taxativně vymezené v ustanovení

⁵⁴ § 88 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku

⁵⁵ nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let

⁵⁶ trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny

⁵⁷ § 57a trestního zákoníku

⁵⁸ § 88 odst. 2 trestního zákoníku

§ 88 odst. 4 trestního zákoníku. Zde je nutné přihlížet k okolnostem činu, za který byl odsouzený pravomocně odsouzen tak, aby nehrozilo k povaze jeho osobnosti opakování spáchaného nebo jiného obdobného zvláště závažného zločinu. Podmínka výkonu dvou třetin trestu odnětí svobody se vztahuje i na osoby odsouzené k výjimečnému trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let.⁵⁹

Nejpřísněji se dle časové podmínky nahlíží na osoby odsouzené k výjimečnému trestu odnětí svobody na doživotí. K jejich podmíněnému propuštění je zapotřebí výkon nejméně **dvaceti let** trestu odnětí svobody.⁶⁰

Domnívám se, že při rozhodování o podmíněném propuštění odsouzených za zvláště závažné zločiny a odsouzených k výjimečnému trestu odnětí svobody na doživotí by měl být každý odsouzený podroben zkoumání znalce z oboru psychologie a významným kritériem pro zvážení soudu ohledně propuštění odsouzeného na svobodu by měly být závěry znalce, který by se vyjádřil, zda u odsouzeného lze předpokládat vedení řádného života v budoucnu. Soudní znalec ve znaleckém posudku zejména posuzuje a vyjadřuje se k riziku úmyslné trestné činnosti odsouzeného v případě jeho podmíněného propuštění, a to v návaznosti na příčiny, které ho vedly ke spáchání trestné činnosti. Posuzovat rovněž bude, zda dosavadní výkon trestu odnětí svobody měl na odsouzeného dostatečný vliv v tom směru, aby byly splněny podmínky resocializace ve výkonu trestu, a jeví se tak účelné setrvání ve výkonu trestu, či nápravy odsouzeného lze lépe dosáhnout pobytem mimo výkon trestu při zajištění eventuálního dohledu Probační a mediační služby. Soud může zajímat, zda je pobyt odsouzeného na svobodě pro společnost nebezpečný a je schopen ovládat své jednání a rozpoznat společenskou nebezpečnost v kontextu trestné činnosti, za kterou byl odsouzen. Předmětem znaleckého zkoumání bude u jednotlivého odsouzeného různý okruh otázek s důrazem na druh spáchané trestné činnosti. U osob s psychiatrickou diagnózou, kde se jedná zejména o sexuální deviace či některé druhy násilné trestné činnosti, je vyžádání znaleckého posudku z oboru psychiatrie nutností nejen ve vztahu k možné resocializaci, ale i k ověření, zda nebude budoucí pobyt zkoumané osoby na svobodě pro společnost nebezpečný.

Za zostřující zákonné ustanovení lze považovat ustanovení § 54 odst. 4 trestního zákoníku, které stanovuje, že „uloží-li soud trest odnětí svobody na

⁵⁹ § 88 odst. 4 trestního zákoníku

⁶⁰ § 88 odst. 5 trestního zákoníku

doživotí, může zároveň rozhodnout, že doba výkonu trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou se pro účely podmíněného propuštění do doby výkonu trestu nezapočítává.“

Je třeba zmínit rozdíly týkající se podmíněného propuštění mladistvých, které nalezneme v zákoně č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, konkrétně pak v ustanovení § 78 tohoto zákona, podle kterého *„mladistvého lze na návrh státního zástupce nebo ředitele věznice podmíněně propustit z výkonu trestu odnětí svobody za podmínek stanovených v trestním zákoníku i dříve, než vykoná jednu třetinu, polovinu nebo dvě třetiny.“*

Ze shora uvedených skutečností lze usoudit, že možnost podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody není podle české právní úpravy nikdy zcela vyloučena. Otázku generálního vyloučení institutu podmíněného propuštění posuzovaly ústavní soudy západních demokratických států. Závěrem těchto soudů je, že absolutní vyloučení možnosti podmíněného propuštění není možné, zejména pak s přihlédnutím na princip humanity a princip právního státu, přičemž zahraniční ústavní soudy se v rámci rozhodování o konkrétních ústavních stížnostech začasťe vyslovují ve prospěch aplikace institutu podmíněného propuštění.⁶¹

3.2 Fakultativní zákonné podmínky podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Můžeme shrnout, že v rámci fakultativních podmínek k podmíněnému propuštění se jedná o určité zpřísnění posouzení podmíněného propuštění v případě osob odsouzených za zločin. Jedná se zejména o včasný nástup odsouzeného do výkonu trestu odnětí svobody, náhradu nemajetkové újmy či náhradu škody poškozenému. V tomto případě se dá hovořit i o vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem a postoj odsouzeného k výkonu ochranného léčení za situace, kdy jej odsouzený vykonával před výkonem trestu nebo v jeho samotném průběhu.

⁶¹ nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12. 5. 2011, sp. zn. III. ÚS 1735/10, bod 32, 33

Shora popsaná kritéria mohou být soudem zkoumána jako celek, jednotlivě nebo nebude přihlédnuto k žádnému z nich. Odsouzený se před nástupem do výkonu trestu mohl zdržovat na svobodě, nebyl-li ve vazbě či ve výkonu trestu, a v této době vykonával uložené ochranné opatření a současně měl povinnost nahradit škodu nebo odčinit nemajetkovou újmu způsobenou spáchaným trestným činem nebo naopak na odsouzeného se vztahoval některý z vazebních důvodů a byl umístěn v některé z vazebních věznic, ze které byl převeden do nařízeného výkonu trestu odnětí svobody za trestný čin, jímž nezpůsobil žádnou škodu či nahraditelnou újmu, neobohatit se na úkor jiného ani mu nebylo uloženo ochranné opatření.⁶²

3.2.1 Včasný nástup odsouzeného do výkonu trestu odnětí svobody

Nenastoupil-li odsouzený do výkonu trestu odnětí svobody dobrovolně a včas, tedy na základě písemné výzvy k nastoupení do výkonu trestu ve stanovené lhůtě a do určené věznici vydané příslušným soudem, soud by měl stručně zkoumat důvody k jeho nenastoupení. Důvody včasného a dobrovolného nenastoupení výkonu trestu mohou pramenit z psychiky odsouzeného, zejména pak ze strachu z pobytu odsouzeného izolovaného od ostatní společnosti nebo ze zdravotních důvodů, či sociálních důvodů spočívajících v nemožnosti zajistit finančně chod domácnosti, ztráty zaměstnání, ale i ztráty rodinných vazeb a blízkých známých.

Osobní, rodinné či pracovní důvody k nenastoupení trestu jsou pro společnost neomluvitelné a společnost je nemůže tolerovat, neboť odsouzený si měl promyslet možné důsledky svého protiprávního jednání před spácháním trestného činu.

Odsouzený může požádat o odklad výkonu trestu, jestliže u něj došlo k hospitalizaci v lůžkovém zdravotnickém zařízení, o čemž svědčí odsouzenému lékařská zpráva nebo pokud z jiných skutečností vyplývá, že by výkon trestu ohrozil život nebo zdraví odsouzeného nebo jedná-li se o matku novorozeného dítěte nebo těhotnou ženu, která je pravomocně odsouzena k výkonu nepodmíněného trestu. V neposlední řadě může být výkon trestu odložen ze zvlášť důležitých důvodů představující pro odsouzeného nebo jeho rodinu mimořádně těžké následky, pod kterými si můžeme představit těžké onemocnění v rodině,

⁶² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. s. 1088

tragickou nebo živelní událost v rodině. Konkrétní podmínky k odkladu výkonu trestu odnětí svobody nalezneme v trestním řádu.⁶³

Na místě je rovněž zmínit skutečnost, že nenastoupení výkonu trestu má pro odsouzeného trestně právní důsledky, neboť svým jednáním naplňuje znaky skutkové podstaty přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání.⁶⁴

Jsou-li bezpochyby naplněny obligatorní podmínky podmíněného propuštění, není vyloučena možnost podmíněného propuštění odsouzeného, i přes skutečnost, že nenastoupil výkon trestu dobrovolně a včas.

3.2.2 Náhrada nemajetkové újmy, náhrada škody poškozenému

Domnívám se, že splnit tuto podmínku lze jen v malých zlomcích případů s ohledem na skutečnost, že mnozí odsouzení se dopouští páchaní trestné činnosti právě ve snaze zlepšit svou finanční situaci, tudíž takoví odsouzení vykonávající trest odnětí svobody nemají zpravidla prostředky k úhradě nákladů trestního a vykonávacího řízení, natož byť k úhradě minimální části způsobené škody.

Výše škody, kterou je povinen odsouzený uhradit, stanovuje výrok odsuzujícího rozsudku postupem dle trestního řádu,⁶⁵ pokud soud v adhezním řízení o náhradě škody rozhodoval.

Určitým měřítkem pro rozhodnutí soudu o podmíněném propuštění bude postoj odsouzeného ke způsobené škodě, ať již materiálního či nemateriálního charakteru a jeho odčinění ve formě částečného nebo plného nahrazení či jiného napravení škody, popřípadě jiné újmy způsobené trestným činem.

Rozhodne-li soud o podmíněném propuštění odsouzeného, může mu být stanovena povinnost ve zkušební době hradit způsobenou škodu, dále lze stanovit povinnost k odčinění jiné nemajetkové újmy, kterou trestným činem způsobil, nebo rozhodnout, aby vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem. V praxi tato povinnost bývá ukládána zejména při závažné majetkové či hospodářské trestné činnosti, při níž byla způsobena škoda velkého rozsahu,⁶⁶ není to však pravidlem.

⁶³ § 322 a § 323 trestního řádu

⁶⁴ § 337 odst. 1 písm. f) trestního zákoníku

⁶⁵ § 228 a násl. trestního řádu

⁶⁶ § 138 odst. 1 trestního zákoníku

Zákonná dikce hovoří o tom, že podmíněně propuštěný má uhradit škodu podle svých sil. Zde vyvstává otázka, co je ze strany zákonodárce myšleno pojmem „podle svých sil“. Vysvětlení tohoto pojmu nalezneme v judikatuře, kdy bylo stanoveno, že ze strany soudu musí dojít ke zkoumání schopností a možností odsouzeného uhradit škodu dle jeho majetkových, osobních a zdravotních poměrů, přičemž soud nesmí opomenout zabývat se otázkou, zda k nesplnění úhrady škody došlo ze strany odsouzeného zaviněně nebo v důsledku okolností nezávislých na jeho vůli.⁶⁷

Kladně bude soud hodnotit, pokud odsouzený prokáže opravdovou lítost nad svým jednáním, kterým může být například zaslání omluvného dopisu poškozenému, hrazení škody v průběhu výkonu trestu, snaha domluvit se na splátkách o náhradě škody apod.

3.2.3 Postoj odsouzeného k výkonu ochranného léčení

V první řadě pokládám za důležité vysvětlit pojem ochranného léčení. Ochranné léčení můžeme definovat jako právní následek trestného činu nebo činu jinak trestného, který poskytuje ochranu společnosti před nebezpečnými duševně chorými osobami, tedy osobami postiženými duševní poruchou, nebo osobami závislými na návykových látkách jejich umístěním nebo ambulantní péčí ve zdravotnickém zařízení, a to s cílem jejich opětovného zařazení do běžného života bez nebezpečí recidivy.⁶⁸

Účelem ochranného léčení je odstranit nebezpečí dalšího porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákoníkem, a to úplným vyléčením duševní poruchy, kterou odsouzený trpí, nebo dosažením takového léčebného efektu, aby odsouzený nebyl na svobodě nebezpečný pro společnost.

Předseda senátu může výkon ochranného léčení uložit odsouzenému vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody, přičemž budou-li v konkrétní věznici, v níž bude odsouzený svůj trest vykonávat, dány takové podmínky k výkonu ochranného léčení, může být odsouzenému ze strany soudu nařízeno, aby ochranné léčení bylo vykonáváno během výkonu trestu odnětí svobody.⁶⁹ Soud má možnost rozhodnout

⁶⁷ usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 8. 2006, sp. zn. 3 To 668/2006

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. s. 1157

⁶⁹ § 351 odst. 1 trestního řádu

o pokračování ústavního léčení ve zdravotnickém zařízení poskytujícím ústavní nebo ambulantní péči za situace, kdy by nepostačila ke splnění účelu léčení délka výkonu trestu odnětí svobody ve věznici.⁷⁰

V řízení o podmíněném propuštění odsouzeného posuzuje soud postoj k výkonu ochranného léčení na základě vypracované závěrečné lékařské zprávy. Bude-li soud přesvědčen o tom, že informace obsažené v lékařské zprávě nejsou dostačující, má soud oprávnění předvolat lékaře k veřejnému zasedání a vyslechnout jej.

S ohledem na skutečnost, že se jedná o podmínku fakultativní, soud k zaujatému postoji odsouzeného k ochrannému léčení jen přihlíží.

⁷⁰ ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František a RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Komentované zákony (C.H. Beck). s. 1033

4. Řízení o podmíněném propuštění

Procesně právní úpravu řízení o podmíněném propuštění nalezneme v zákoně č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (v textu jen „*trestní řád*“) konkrétně v ustanoveních § 331 až § 333, z čehož vyplývá, že rekodifikace trestního práva procesního dosud neproběhla.

Mezi důležité předpisy upravující procesní stránku podmíněného propuštění řadíme vyhlášku ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, která v ustanovení § 38 a § 39 stanovuje podmínky pro přijetí záruky zájmového sdružení občanů za nápravu obviněného při jeho podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, a dále instrukci ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č. j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy (v textu dále jen „*kancelářský řád*“) a v níž, konkrétně v ustanoveních § 65 a § 66, nalezneme postup soudu v řízení o podmíněné propuštění.

4.1 Podání návrhu či žádosti osobou oprávněnou o podmíněné propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody

Osoby oprávněné pro podání návrhu o podmíněné propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody jsou státní zástupce nebo ředitel věznice, v níž trest odsouzený vykonává, sám odsouzený, zákonný zástupce odsouzeného a zájmové sdružení občanů.⁷¹ Soud rozhoduje o podmíněném propuštění z trestu odnětí svobody i bez žádosti, tedy z úřední povinnosti vyplývající ze zásady oficiality.⁷² Jedná se tedy o taxativní výčet osob oprávněných k podání návrhu nebo žádosti o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, přičemž podá-li návrh či žádost jiná osoba, bude se jednat o podnět, o kterém příslušný soud nemá povinnost rozhodovat. Návrh či žádost podaná neoprávněnou osobou může sloužit jako podnět k zahájení řízení o podmíněném propuštění z úřední povinnosti.

⁷¹ § 331 odst. 1, odst. 2 trestního řádu

⁷² § 2 odst. 4 trestního řádu

Podává-li žádost o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody sám odsouzený ve výkonu trestu za předpokladu, že k žádosti připojí kladné stanovisko ředitel věznice, je správa věznice povinna žádost zaslat do tří pracovních dnů po jeho podání s potřebnými údaji a údaji uvedenými v rozsudku příslušnému soudu.

Zájmové sdružení občanů podává návrh na podmíněné propuštění odsouzeného za předpokladu, že současně nabídne převzetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného.

Vysloví-li odsouzený souhlas, je věznice oprávněna poskytnout zájmovému sdružení informace o chování a stavu převýchovy odsouzeného ve výkonu trestu,⁷³ což lze hodnotit jako důležitou pomůcku k podání kvalifikovaného návrhu na podmíněné propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody.

V rámci předčasného podmíněného propuštění podle § 88 odst. 2 trestního zákoníku podává návrh na podmíněné propuštění ředitel věznice, v níž odsouzený vykonává trest, nebo se k takovému návrhu jiné oprávněné osoby může připojit. V takovém případě může k rozhodnutí dojít ze strany předsedy senátu bez nařízení veřejného či neveřejného zasedání, a to za předpokladu, že státní zástupce vyslovil souhlas k celému obsahu zamýšleného rozhodnutí, čímž jsou myšleny veškeré výroky takového rozhodnutí, včetně stanovení délky zkušební doby.

4.2 Příslušnost soudu k rozhodování o žádostech a návrzích na podmíněné propuštění

Jediným institutem, který rozhoduje o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody, je soud.

Jednoznačně nám zákon definuje věcnou příslušnost okresního soudu k rozhodování o podmíněném propuštění, kterou nalezneme v trestním řádu, konkrétně v ustanovení § 333 odst. 1 věta první trestního řádu. Toto ustanovení je v poměru subsidiarity vůči obecnému ustanovení o příslušnosti ve vykonávacím řízení, jehož dikci nalezneme v ustanovení § 315 trestního řádu, když k vykonávacímu řízení je věcně příslušný ten soud, který rozhodoval v posledním stupni a podle § 320 odst. 2 trestního řádu činí rozhodnutí souvisící s výkonem

⁷³ § 43 odst. 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů

trestu soud, v jehož obvodu se trest odnětí svobody vykonává. Ze shora uvedeného vyplývá, že rozhodl-li jako soud v prvním stupni soud okresní nebo soud krajský, při určování věcné příslušnosti pro podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody nemá tato skutečnost žádný vliv, neboť věcně příslušným k rozhodování o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody bude vždy okresní soud, v jehož obvodu se trest odnětí svobody vykonává. K tomuto názoru se přiklání i judikatura.

Pro určení místní příslušnosti soudu budeme opětovně vycházet z ustanovení § 333 odst. 1 věty první trestního řádu, na základě něhož je místně příslušným soudem pro rozhodování o podmíněném propuštění soud, v jehož obvodu odsouzený trest vykonává.

Jedná se o základní ustanovení, které se aplikuje v situaci, kdy odsouzený již vykonává trest odnětí svobody v konkrétní věznici. Výjimku zde tvoří případ, kdy byl trest uložen, trest je pravomocný, avšak nezačal být vykonáván. Starší judikatura, avšak v dnešní době stále aplikovatelná, v tomto případě hovoří, že lze podmíněně propustit odsouzeného, na které byla vykonána celá požadovaná část uloženého trestu započtením vazby, a zbytek trestu doposud nebyl ze strany obviněného nastoupen.⁷⁴ V takovém případě bude o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody rozhodovat okresní soud, v jehož obvodu se naposledy vykonávala vazba.

Další výjimku nám přináší situace, při které odsouzený vykonával trest odnětí svobody dle rozsudku, jenž byl posléze v řízení o stížnosti pro porušení zákona zrušen a v dalším řízení nahrazen novým odsuzujícím rozsudkem, kdy dle judikatury je příslušný k rozhodnutí o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody u odsouzeného v té době nacházejícího se na svobodě, okresní soud, v jehož obvodu odsouzený naposledy vykonával trest odnětí svobody jako trest za spáchaný trestný čin.⁷⁵

V obou těchto případech se tedy použije obecné ustanovení o místní příslušnosti soudu dle § 315 odst. 1 trestního řádu.

⁷⁴ rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 6. 5. 1983, sp. zn. 1 To 18/83

⁷⁵ VICHEREK, Roman. Příslušnost soudu k podmíněnému propuštění. *Trestněprávní revue*, 2013, č. 10, s. 234-237.

4.3 Úkony příslušného soudu po podání návrhu či žádosti o podmíněné propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody

Doručením návrhu či žádosti o podmíněné propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody je zahájeno řízení o podmíněné propuštění. Příslušný soud by měl zpravidla do třiceti dnů ode dne nápadu návrhu nebo žádosti o podmíněném propuštění rozhodnout, ⁷⁶ nebrání-li soudu v rozhodnutí důležité důvody. Tato lhůta má povahu lhůty pořádkové, přičemž s jejím marným uplynutím nejsou spojeny žádné pozitivní ani negativní důsledky pro odsouzeného. Jaké důležité důvody mohou soudu bránit v rozhodnutí o podmíněném propuštění odsouzeného, musíme hledat v komentářích či judikatuře, neboť zákonný výčet těchto důvodů neexistuje. Důležité důvody bránící rozhodnutí o podmíněném propuštění můžeme rozdělit do dvou skupin. První skupinou jsou důležité důvody důkazní povahy, ke kterým lze zařadit provedení důkazu obsahem spisu vedeného v trestní věci, v níž došlo k odsouzení, kterého se týká řízení o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Nastane-li taková situace, soud příslušný k rozhodnutí o podmíněné propuštění si musí vyžádat kompletní spisový materiál od soudu, který rozhodoval o vině a trestu odsouzeného, což může být považováno za důležitý důvod pro překročení stanovené pořádkové lhůty. Dalším důvodem může být nedostatečné hodnocení odsouzeného ze strany věznice, v níž odsouzený trest vykonává. Druhou skupinu tvoří důležité důvody procesní povahy, mezi které lze zařadit situaci, kdy by se veřejného zasedání neúčastnila osoba, jejíž účast je nutná a nebylo-li by tak tuto osobu možno ze strany soudu v průběhu veřejného zasedání vyslechnout. ⁷⁷

Pro rozhodnutí o podmíněném propuštění odsouzeného si soud před nařízením veřejného zasedání shromažďuje podklady. Mezi tyto podklady patří zejména jednotlivé trestní spisy s odsuzujícími rozsudky, na základě nichž odsouzený vykonává nepodmíněný trest odnětí svobody a aktuální opisy z rejstříku trestu. Za nedostačující lze považovat, pokud soud opatří pouze kopie rozsudků nebo pouze opis z Rejstříku trestu, neboť z nich není možno ověřit naplnění zákonné podmínky výkonu určité doby trestu nutné k podmíněnému propuštění,

⁷⁶ § 333 odst. 1 trestního řádu

⁷⁷ ŠÁMAL, Pavel, PŮRY, František a RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Komentované zákony (C.H. Beck). s. 2479

zejména za situace, kdy výkonu trestu předchází zadržení podezřelého či vazba, z opisu evidence Rejstříku trestů nelze zjistit, zda odsouzený nastoupil výkon trestu dobrovolně a včas. Součástí spisu, na základě něhož soud rozhodne o podmíněném propuštění odsouzeného, bude zpráva věznice o chování a pracovní morálce odsouzeného během výkonu trestu odnětí svobody a o dosaženém stupni jeho převýchovy. Posudek odsouzeného vypracovává jménem příslušné věznice tzv. komise ředitele věznice, jejímiž členy může být vedoucí oddělení výkonu trestu, zástupce vedoucího oddělení výkonu trestu, speciální pedagog, psycholog, sociální pracovník, lektor, instruktor a vychovatel odsouzeného, přičemž odsouzený má právo se před konečným zpracováním hodnocení s obsahem seznámit a vyjádřit se k němu, případně jej stvrdit svým podpisem na originále odesílaném soudu. Postup při zpracování hodnocení odsouzených je upraven ve většině věznic metodickými pokyny vedoucích oddělení výkonu trestu.

Obsah hodnocení odsouzeného vychází z osobního spisu a z osobní karty odsouzeného, přičemž při jeho vypracování je nutné vycházet z objektivních ověřených skutečností podstatných pro objektivní zhodnocení odsouzeného. Osobní karta zahrnuje komplexní zprávu o odsouzeném, program zacházení ve výkonu trestu, záznamy o průběhu výkonu trestu, kartu korespondence, pedagogickou, psychologickou, sociální a zdravotní charakteristiku odsouzeného. Hodnocení odsouzeného je rozděleno do dvou částí. V úvodní části nalezneme osobní údaje odsouzeného, délku trvání vazby, byla-li nařízena a datum nástupu odsouzeného do výkonu trestu. Závěr hodnocení obsahuje poznatky o uloženém ochranném léčení a jeho formě, o přeřazení odsouzeného do jiného typu věznice, zda v průběhu výkonu trestu spáchal odsouzený další trestný čin, za který byl odsouzen a výčet dluhů a pohledávek odsouzeného. Přehled o kázeňských odměnách a trestech je uveden na samostatném listě, který je součástí hodnocení odsouzeného, přičemž obsahem by neměly být zahlazené kázeňské tresty ani odměny a tresty z výkonu vazby. Hodnocení může obsahovat informace o zařazení odsouzeného v rámci vnitřní diferenciaci odsouzených ve věznici, o zdravotních zařazeních, poznatky o společenské angažovanosti odsouzeného na ubytovně a mimo ni, účasti na brigádnických činnostech, plnění úkolů při úklidu společných prostor, údaje o rekvalifikaci apod.⁷⁸

⁷⁸ JARKOVSKÁ, Lucie, KOTULAN Petr, ROZUM, Jan, ed. *Institut dohledu u podmíněného propuštění: závěrečná zpráva z výzkumu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). s. 83-87.

Odsouzený má možnost navázat spolupráci s Probační a mediační službou, která bude zkoumat připravenost odsouzeného zvládnout návrat do běžného způsobu života na svobodě. Zde je nutné upozornit, že Probační a mediační služba nemá v období před podmíněným propuštěním odsouzeného povinnost navázat s odsouzeným spolupráci, jedná se tak o dobrovolné konání jak z hlediska odsouzeného, tak Probační a mediační služby. Na základě podnětu odsouzeného k zahájení spolupráce, Probační a mediační služba vyhodnotí první informace o případu odsouzeného a rozhodne se, zda a jakým způsobem do případu vstoupí. Rozhodne-li se konkrétní pracovník Probační a mediační služby, že s odsouzeným naváže spolupráci, navštíví ho ve věznici a provede s odsouzeným úvodní rozhovor, čímž si vytvoří základní představu o trestném činu odsouzeného a jeho trestní minulosti, o průběhu výkonu trestu, o kontaktovaných osobách a pravidelnosti kontaktu s nimi v době uvěznění, zjistí, jakými odbornými programy odsouzený po dobu trestu prošel a s jakým výsledkem. Probační plán činnosti mimo jiné zahrnuje i návštěvu pracovníka v místě budoucího bydliště a zaměstnání odsouzeného, navázání kontaktu s poškozenými nebo pozůstalými po obětech trestného činu či předjednání možnosti zařazení odsouzeného do specializovaného programu nebo služby, je-li to v případě podmíněného propuštění odsouzeného třeba. Předmětem takového specializovaného programu nebo služby může být bydlení v azylovém domě, léčebný program nebo rekvalifikační program. Soud si může vyžádat stanovisko Probační a mediační služby k možnosti podmíněného propuštění odsouzeného, přičemž obsah tohoto stanoviska vychází z výsledků procesu vyhodnocení rizik a potřeb odsouzeného a zohledňuje informace o odsouzeném nebo okolnostech jeho trestné činnosti.⁷⁹

Má-li soud opatřeny veškeré podklady pro rozhodnutí o podmíněném propuštění, přistoupí k projednání žádosti či návrhu odsouzeného na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Považuji za nutné zmínit náhled Evropského soudu pro lidská práva, který v rámci spravedlivého procesu zahrnuje právo na kontradiktorní řízení, podle kterého musí mít účastníci příležitost nejen předložit každý důkaz nutný k tomu, aby obhájili svá tvrzení, ale také musí být seznámeni s každým důkazem nebo stanoviskem, jejichž účelem je ovlivnit

⁷⁹ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a DOUBRAVOVÁ, Dagmar, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. s. 104-108

rozhodování soudu a musí mít možnost vyjádřit se k nim.⁸⁰ O podmíněném propuštění rozhoduje soud ve veřejném zasedání,⁸¹ nenavrhl-li podmíněné propuštění odsouzeného ředitel věznice nebo se k takovému návrhu připojil, kdy za takové situace může rozhodnutí učinit se souhlasem státního zástupce předseda senátu. O podmíněném propuštění bude rozhodovat samosoudce, a to v případech podle ustanovení § 314a trestního řádu, nebo senát. Z toho vyplývá, že trestní sazba trestných činů, za které odsouzený vykonává svůj trest a ohledně nichž byla podána žádost nebo návrh na podmíněné propuštění, bude rozlišujícím kritériem mezi příslušností senátu a samosoudce. Odsouzený musí být vždy k veřejnému zasedání řádně a včas předvolán, přičemž k veřejnému zasedání bude předveden z výkonu trestu. Povinnost dostavit se k veřejnému zasedání platí i pro předvolané svědky. Nesplní-li svědci svou povinnost a nedostaví se k veřejnému zasedání bez náležité omluvy, mohou být k veřejnému zasedání předvedeni a uložena jim pořádková pokuta.⁸² Přítomnost státního zástupce při veřejném zasedání bude důležitá jak pro odsouzeného, tak pro samotný soud, avšak státní zástupce nemá ze zákona povinnost se veřejného zasedání osobně účastnit. V případě, že se odsouzený dopustí zločinu, v důsledku něhož způsobí škodu či jinou nemajetkovou újmu nebo se bezdůvodně obohatí a nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení byl poškozenému alespoň zčásti v odsuzujícím rozsudku přiznán, poškozený má právo, aby ho soud vyrozuměl o konání veřejného zasedání o podmíněném propuštění odsouzeného.⁸³

Shledá-li soud, že jsou naplněny kumulativně zákonné podmínky pro podmíněné propuštění odsouzeného, závisí nabytí právní moci usnesení a jeho vykonatelnost na vyjádření státního zástupce k využití řádného opravného prostředku, v tomto případě tedy stížnosti. Vzdá-li se přítomný státní zástupce po vyhlášení usnesení o podmíněném propuštění svého práva podat stížnost, usnesení se stává pravomocným a vykonatelným, přičemž odsouzený může být ihned propuštěn na svobodu. Pokud se odsouzený nebo jiná osoba a státní zástupce po vyhlášení usnesení vzdají práva stížnosti a prohlásí-li, že netrvají na písemném

⁸⁰ rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kysilková a Kysilka proti České republice ze dne 10. 2. 2011, stížnost č. 17273/03 nebo rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Krčmář a ostatní proti České republice ze dne 3. 3. 2000, stížnost č. 35376/97

⁸¹ § 232 trestního řádu ve spojení s § 331 odst. 1 trestního řádu

⁸² § 66 trestního řádu ve spojení s § 98 trestního řádu

⁸³ § 228 odst. 4 trestního řádu ve spojení s § 331 odst. 1 trestního řádu

odůvodnění rozhodnutí, příslušný soud může vyhotovit zjednodušené usnesení, které neobsahuje odůvodnění.⁸⁴

Povinnost soudu k odůvodnění usnesení o podmíněném propuštění odsouzeného nastává v případech, kdy státní zástupce není veřejnému zasedání přítomen.

Přítomen řízení bude zapisovatel a odsouzený. Přítomnost státního zástupce a obhájce, pokud si ho odsouzený pro toto řízení zvolil nebo byl ze zákonných důvodů soudem ustanoven,⁸⁵ není u veřejného zasedání bezpodmínečně nutná, oba však musí být vyrozuměni v dostatečném předstihu o konání veřejného zasedání, aby mohli svého práva účastnit se veřejného zasedání využít. Odsouzený musí být před rozhodnutím o podmíněném propuštění vyslechnut.⁸⁶ Postupuje-li soud podle § 331 odst. 3 trestního řádu, je výslech odsouzeného vyloučen.

Soud během veřejného zasedání provádí jak listinné důkazy, tak výslech předvolaných svědků. Vyslýchaným svědkem může být i poškozený, aby soud zjistil, zda a jak odsouzený uhradil či hradí způsobenou škodu, zástupce zájmového sdružení občanů, které nabídlo záruku za dovršení nápravy odsouzeného, osoba, jenž potvrdila možnost ubytování nebo zaměstnání odsouzenému, případně znalec, který zpracoval znalecký posudek na osobu odsouzeného.

Dospěje-li soud k závěru, že provedené dokazování bylo dostačující a soud zjistil skutkový stav bez důvodných pochybností a v rozsahu, který je nezbytný pro objektivní rozhodnutí, přistoupí soud k závěrečným návrhům. V opačném případě veřejné zasedání odročí. Jedním z důvodů pro odročení veřejného zasedání může být vyčkání zahlazení kárného opatření odsouzenému uloženého věznicí. Po závěrečných návrzích se samosoudce či senát odebere k poradě a posléze vyhlásí rozhodnutí.

4.4 Rozhodnutí příslušného soudu o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody

Verdikt soudu spočívá v tom, že odsouzeného z výkonu trestu podmíněně propustí s tím, že mu bude stanovena zkušební doba, budou mu uloženy přiměřená

⁸⁴ § 136 odst. 3 trestního řádu

⁸⁵ § 36a trestního řádu

⁸⁶ § 333 odst. 2 trestního řádu

opatření nebo přiměřené povinnosti či bude podroben dohledu, nebo žádost odsouzeného či návrh oprávněných osob zamítne.

Věcně a místně příslušný soud rozhoduje o podmíněném propuštění z výkonu trestu formou usnesení. Řádným opravným prostředkem je v tomto případě stížnost, která má odkladný účinek. Rozhoduje-li soud o podmíněném propuštění odsouzeného postupem podle § 331 odst. 3 trestního řádu, stížnost může směřovat pouze proti výroku o stanovení délky zkušební doby a nemá odkladný účinek, přičemž soud by v takovém případě odsouzeného propustil na svobodu, neboť výrok o tom, že odsouzený se podmíněně propouští, by nabyl právní moci a předmětem přezkumu stížnostního soudu by byl pouze výrok o délce zkušební doby.

Nastane-li situace, že soud podmíněně odsouzeného propustí, právo podat proti takovému usnesení stížnost přísluší jen státnímu zástupci, ředitel věznice nebo zájmové sdružení občanů může uplatnit řádný opravný prostředek jen do výroku o stanovení délky zkušební doby. Nevyhoví-li soud žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění, odsouzený nebo jeho zákonný zástupce má právo proti takovému zamítavému rozhodnutí podat stížnost. Podal-li návrh na podmíněné propuštění odsouzeného ředitel věznice nebo státní zástupce a soud jejich návrhu nevyhoví, mají právo podat proti usnesení stížnost navíc i tyto osoby.⁸⁷

V případě, že soud rozhodl kladně o návrhu či žádosti na podmíněné propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody, avšak státní zástupce proti rozhodnutí soudu prvního stupně podal stížnost, prvoinstanční soud má povinnost stížnost státního zástupce zaslat odsouzenému, aby měl možnost se ke stížnosti vyjádřit a nadřízený soud má povinnost rozhodnout ve veřejném zasedání.⁸⁸

Zamítne-li soud odsouzenému žádost o podmíněné propuštění, novou žádost o podmíněné propuštění může podat až po uplynutí šesti měsíců od zamítavého rozhodnutí soudu, ledaže by žádost byla zamítnuta jen proto, že dosud neuplynula lhůta stanovená v zákoně pro podmíněné propuštění.⁸⁹ Tato lhůta se neuplatní při podání žádosti či návrhu jiné oprávněné osoby nebo za situace, kdy by soud rozhodl z úřední povinnosti nebo na základě podnětu jiné osoby.

⁸⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. s. 3815

⁸⁸ nález Ústavního soudu České republiky ze dne 5. 11. 2015, sp. zn. III. ÚS 599/14 a současně nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 5. 2014, sp. zn. III. ÚS 4851/12

⁸⁹ § 331 odst. 1 trestního řádu

4.4.1 Zkušební doba

Zákon v případě podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody umožňuje odsouzenému, který se dopustil přečinu, uložit zkušební dobu ve výměře tří let, oproti tomu odsouzenému, jenž páchal závažnější trestnou činnost ve formě zločinu, může být uložena zkušební doba od jednoho roku do sedmi let, přičemž zkušební doba počíná odsouzenému běžet podmíněným propuštěním na svobodu.⁹⁰ Zkušební dobu u odsouzeného mladistvého za přečin lze stanovit až na tři roky a u odsouzeného mladistvého za zločin až na pět let.

Délku zkušební doby soud ukládá dle svého uvážení, přitom přihlédne k obdobným kritériím jako při ukládání druhu a výše trestu ve smyslu ustanovení § 39 odst. 1 trestního zákoníku, tedy k možnosti nápravy odsouzeného, k závažnosti spáchaného trestného činu, k délce neodpykané části trestu odnětí svobody, k chování a pracovnímu úsilí odsouzeného ve výkonu trestu a k prostředí, ve kterém se bude nacházet po jeho podmíněném propuštění.

V platné právní úpravě nenalezneme požadavek na ukládání zkušební doby v letech či měsících, zkušební dobu lze ukládat i na dny, což by ovšem pro soudy bylo jistou komplikací, zejména pak při výpočtu konečného data zkušební doby podmíněného propuštění. Je nutné vycházet jen ze spodní hranice sazby zkušební doby představující jeden rok a horní hranice zkušební doby, která nesmí přesáhnout délku sedmi let u zločinů a horní hranice zkušební doby tří let u přečinů.

Účelem zkušební doby bude sledování průběhu chování podmíněně propuštěného a naplnění dovršení jeho nápravy v tom smyslu, že započatý výkon trestu byl dostačující a jeho dalšího výkonu tak není třeba, neboť podmíněně propuštěný vede řádný život.

Může nastat případ, kdy podmíněně propuštěný se dopustí během zkušební doby bagatelního protiprávního jednání vykazující znaky trestného činu. Soud v tomto výjimečném případě může přiměřeně prodloužit zkušební dobu, ne však o více než dvě léta, přičemž nesmí překročit horní hranici zkušební doby ukládané za přečin či zločin i přesto, že tímto svým jednáním zavedl příčinu k rozhodnutí o tom, že soud stanoví povinnost vykonat zbytek trestu. Zde je nutné vycházet z okolností konkrétního případu a přihlédnout k osobě odsouzeného.⁹¹

⁹⁰ § 89 odst. 1 trestního zákona

⁹¹ § 91 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku

4.4.2 Uložení přiměřených omezení a povinností

Dalším prostředkem k donucení odsouzeného, aby po jeho podmíněném propuštění vedl řádný život, může být ze strany soudu uložení přiměřených omezení a povinností. Mezi taková omezení vztahující se k podmíněnému propuštění podle ustanovení § 88 odst. 2 trestního zákoníku řadíme povinnost odsouzeného zdržovat se ve stanoveném časovém období ve svém obydlí nebo jeho části, určené období však nesmí přesáhnout jeden rok i za předpokladu, že podmíněně propuštěnému byla stanovena delší zkušební doba, vykonat práce ve prospěch obcí, státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, a to ve výměře od padesáti do dvou set hodin nebo složit určenou peněžní částku na pomoc obětem trestné činnosti na účet soudu, kdy tato částka může být soudem uložena na spodní hranici sazby činící částku 2.000,- Kč až do horní hranice představující částku 10.000.000,- Kč. Při stanovení peněžní částky na pomoc obětem trestné činnosti bude soud přihlížet k osobním a majetkovým poměrům odsouzeného, v nichž je zapotřebí zohlednit i případné závazky odsouzeného nebo umožnit odsouzenému uhradit stanovenou částku v přiměřených měsíčních splátkách. Vyvstanou-li důležité důvody, na základě nichž není podmíněně propuštěný schopen složit na účet soudu částku určenou na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti, může odsouzený požádat soud, aby odložil složení stanovené částky. Předseda senátu může takové žádosti podmíněně propuštěného vyhovět a odložit složení částky po dobu nejvýše šesti měsíců ode dne, kdy příslušné rozhodnutí nabude právní moci nebo povolit splácení stanovené částky v měsíčních splátkách tak, aby celá částka byla zaplacena nejpozději do konce stanovené zkušební doby.⁹²

Mezi přiměřené povinnosti lze zařadit podrobení se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace, uhradit dlužné výživné nebo jinou dlužnou částku, přičemž demonstrativní výčet těchto přiměřených omezení a povinností nalezneme v ustanovení § 48 odst. 4 trestního zákoníku a ukládají se v souvislosti s druhem spáchaného trestného činu. Přiměřená omezení a povinnosti napomáhají odsouzenému, aby po jeho podmíněném propuštění vedl ve zkušební době řádný život.

⁹² § 331 odst. 5 trestního řádu

4.4.3 Dohled nad podmíněně propuštěným

Definici dohledu nalezneme v ustanovení § 49 odst. 1 trestního zákoníku, který nám říká, že „*dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt pachatele s úředníkem Probační a mediační služby, spolupráce při vytváření a realizaci probačního plánu dohledu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených pachateli soudem nebo vyplývajících ze zákona.*“

Úkolem probačního úředníka je sestavit s podmíněně propuštěným probační plán, v němž se bude odrážet délka zkušební doby, uložené povinnosti a omezení stanovené v rozhodnutí příslušného soudu o podmíněném propuštění a zároveň bude upravovat podmínky dohledu, zejména pak interval konzultací probačního úředníka s podmíněně propuštěným, průběžné sledování podmínek dohledu, spolupráci podmíněně propuštěného s dalšími subjekty. Probační plán se sestává z informací, analýzy rizik a potřeb podmíněně propuštěného obsahující aktivity podmíněně propuštěného směřující k vedení řádného života vztahující se ke konkrétnímu spáchanému trestnému činu, tedy kupř. povinnost uhradit škodu, zdržet se konzumace alkoholických nápojů, omamných a psychotropních látek, ale i povinnosti vyplývající ze zákona, mezi něž řadíme hrazení výživného a dalších pohledávek, hrazení nákladů související s trestním řízením, obhajobou, výkonem vazby a výkonem trestu odnětí svobody. Kontakt probačního úředníka s podmíněně propuštěným probíhá osobně při konzultacích, jen ze závažných důvodů může být neuskutečněná schůzka probačního úředníka s podmíněně propuštěným omluvena. Povinností probačního úředníka je sestavit pro soud informace o průběhu výkonu dohledu, které činí prostřednictvím zprávy o průběhu dohledu, která se člení do tří částí. V první části nalezneme poměry klienta, zejména pak informace o jeho současném pobytu a zaměstnání. Druhá část zprávy slouží probačnímu úředníkovi ke zhodnocení obsahu plnění stanoveného probačního plánu dohledu a k plnění ze strany soudu uložené povinnosti či omezení. Závěrečná část obsahuje zhodnocení spolupráce probačního úředníka s podmíněně propuštěným, čímž zodpoví, zda podmíněně propuštěný podmínky dohledu a uložené povinnosti či omezení plnil nebo neplnil. Zpráva o průběhu dohledu slouží jako jeden z podkladů pro rozhodnutí soudu o osvědčení se podmíněně propuštěného ve zkušební době.⁹³

⁹³ ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a DOUBRAVOVÁ, Dagmar, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. s.78 - 82

5. Ukončení podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

V rámci ukončení podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody má soud možnost rozhodnout o tom, že se podmíněně propuštěný osvědčil, nařídít podmíněně propuštěnému výkon zbytku trestu a ve výjimečných situacích ponechat podmíněné propuštění v platnosti. Soud, resp. samosoudce nebo senát, rozhoduje, jakým způsobem bude podmíněné propuštění ukončeno z úřední povinnosti ve veřejném zasedání, přičemž proti usnesení je jako řádný opravný prostředek přípustná stížnost, která má odkladný účinek. Soud má povinnost vyrozumět Rejstřík trestů a zájmové sdružení občanů za situace, že byla přijata záruka takového sdružení za nápravu odsouzeného.⁹⁴

5.1 Rozhodnutí příslušného soudu o osvědčení odsouzeného

V průběhu zkušební doby soud soustavně sleduje chování odsouzeného tak, aby měl za prokázané, že v průběhu podmíněného propuštění odsouzený vedl řádný život a dodržoval veškerá omezení a povinnosti mu uložené. Zásadním hlediskem pro posouzení, zda se odsouzený v průběhu zkušební doby osvědčil či neosvědčil, bude prokázání, že po podmíněném propuštění vedl odsouzený řádný život a vyhověl podmínkám uloženým mu ze strany soudu. Nepostradatelnou pomůckou sloužícím soudům k hodnocení, zda se odsouzený v průběhu zkušební doby osvědčil, je definice pojmu řádného života, který judikatura vymezuje jako posouzení celkového chování odsouzeného ve stanovené zkušební době, nikoliv pouze zjišťování, jestli v rámci zkušební doby odsouzený spáchal další trestný čin, přičemž podstatné je, aby odsouzený zejména dodržoval právní řád a další základní normy občanské společnosti, plnil své povinnosti vůči státu i vůči společnosti, nezneužíval svých práv proti spoluobčanům, nenarušoval občanské soužití v bydlišti ani v zaměstnání, nedopouštěl se přestupků, jiných deliktů a trestných činů.⁹⁵

⁹⁴ § 66 odst. 6 kancelářského řádu

⁹⁵ usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 13. 10. 2005, sp. zn. III. ÚS 439/05

Za tímto účelem má soud oprávnění vyžádat si opis z Rejstříku trestů, opis z evidence přestupků, rovněž může spolupracovat s Probační a mediační službou, za předpokladu, že odsouzenému byl při podmíněném propuštění stanoven dohled, je povinností soudu s Probační a mediační službou spolupracovat vždy. Uložil-li soud odsouzenému jiné přiměřené omezení nebo povinnosti, například povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období ve svém obydlí nebo jeho části, povinnost vykonávat práce ve prospěch obcí, státních nebo jiných obecně prospěšných institucí či složit určené peněžní částky na pomoc obětem trestné činnosti, očekává se od odsouzeného, že takové podmínky bude ve stanovené části zkušební doby plnit a soud plnění podmínek zpravidla za pomoci Probační a mediační služby hodnotí.

Soud rozhoduje o osvědčení vždy po uplynutí zkušební doby, přičemž účinky spojené s osvědčením odsouzeného nastávají ex tunc, tedy stanovený trest byl vykonán dnem, kdy došlo k podmíněnému propuštění. Zákonnou podmínkou k rozhodnutí soudu o osvědčení odsouzeného je předchozí souhlas státního zástupce, který se po přezkoumání důkazů na žádost soudu vyjadřuje ke způsobu chování podmíněně propuštěného ve zkušební době.

Výjimečná situace může nastat v případě, kdy příslušný soud neučiní do jednoho roku od uplynutí zkušební doby rozhodnutí o tom, že se odsouzený ve zkušební době osvědčil. Tím dojde k tzv. **zákonné fikci, že trest byl vykonán**. K tomu, aby mohla být využita fikce výkonu trestu, musí uplynout jak zkušební doba, tak i další jeden rok po ní, přičemž během tohoto dalšího jednoho roku po uplynutí zkušební doby nesmí dojít k rozhodnutí soudu o tom, zda se odsouzený osvědčil či nikoli. Vzniku fikce by totiž bránilo i rozhodnutí, které ještě nenabýlo právní moci. Dále odsouzený nesmí nést vinu spojenou se skutečností, že příslušným soudem nebylo vydáno rozhodnutí o osvědčení odsouzeného. Nejčastější případy, kdy má odsouzený vinu na tom, že soud do jednoho roku od uplynutí zkušební doby nerozhodl o jeho osvědčení, je skutečnost, že odsouzený mění pobyt, aniž by o tom informoval příslušné orgány, čímž dojde k situaci, že soud rozhodující o osvědčení odsouzeného, nemohl v dané lhůtě vykonat šetření o chování odsouzeného.⁹⁶ V případech, kdy rozhodnutí soudu o jeho osvědčení nebylo vydáno do jednoho roku od uplynutí zkušební doby, a vydání rozhodnutí

⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. s. 1114 – 1115. ISBN 978-80-7400-428-5.

bránila překážka na straně odsouzeného, účinky zákonné fikce podle ustanovení § 91 odst. 3 trestního zákoníku mohou nastat jen na základě rozhodnutí soudu o osvědčení podle ustanovení § 91 odst. 2 trestního zákoníku. Zákonná fikce výkonu trestu ve smyslu ustanovení § 91 odst. 3 trestního zákoníku tak nastává ze zákona již uplynutím dalšího jednoho roku po skončení zkušební doby. Není zapotřebí, aby tuto skutečnost soud vyslovil usnesením. Z důvodu právní jistoty a za účelem evidence v Rejstříku trestů však příslušný soud může usnesení deklaratorní povahy vyhotovit.

5.2 Nařízení výkonu zbytku trestu

Nesplní-li odsouzený podmínky pro to, aby mohlo být soudem rozhodnuto o tom, že se odsouzený při podmíněném propuštění osvědčil, soud rozhodne, že se zbytek trestu vykoná. O výroku, že se odsouzený ve zkušební době osvědčil, může soud rozhodnout až po uplynutí zkušební doby, avšak o nařízení výkonu zbytku trestu přísluší soudu rozhodovat v průběhu celé zkušební doby, přičemž toto rozhodnutí, že se zbytek trestu vykoná, přísluší soudu provést až do uplynutí doby promlčecí uvedené v ustanovení § 94 trestního zákoníku.⁹⁷

Rozhodne-li soud usnesením o tom, že odsouzený zbytek trestu vykoná, soud po právní moci takového usnesení zašle odsouzenému nařízení výkonu zbytku trestu a vyzve ho, aby trest ve stanovené lhůtě nastoupil, přičemž zbytek trestu začne odsouzený vykonávat ve stejném typu věznice, v jakém se nacházel před podmíněným propuštěním.

5.3 Ponechání podmíněného propuštění v platnosti

Další v tomto případě i významnou změnu přinesl zákon č. 390/2012 Sb., kterým se měnil trestní zákoník a jenž doplnil ustanovení § 91 odst. 1 trestního zákoníku. Zmíněné ustanovení zakotvuje možnost soudu „výjimečně vzhledem k okolnostem případu a osobě odsouzeného ponechat podmíněné propuštění v

⁹⁷ Uložený trest nelze vykonat po uplynutí promlčecí doby, jež činí

- a) třicet let, jde-li o odsouzení k výjimečnému trestu,
- b) dvacet let, jde-li o odsouzení k trestu odnětí svobody převyšujícímu deset let,
- c) deset let, jde-li o odsouzení k trestu odnětí svobody nejméně na pět let,
- d) pět let při odsouzení k jinému trestu.

platnosti, i když odsouzený zavedl příčinu k rozhodnutí o tom, že se zbytek trestu vykoná, a

a) stanovit nad odsouzeným dosud neuložený dohled,

b) přiměřeně prodloužit zkušební dobu, ne však o více než dvě léta, přičemž nesmí překročit horní hranici zkušební doby stanovené v § 89 odst. 1 nebo § 90 odst. 2, nebo

c) stanovit dosud neuložená přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život.“⁹⁸

Tuto novelu hodnotím kladně zejména pak proto, že v praxi se velmi často stávalo, že podmíněně propuštěný se v průběhu zkušební doby dopustil přestupku nebo bagatelního trestného činu, za který mu soud uložil trest obecně prospěšných prací nebo podmíněný trest odnětí svobody na samé spodní hranici trestní sazby s krátkou zkušební dobou a při rozhodování soudu o tom, zda se podmíněně propuštěný osvědčil či nikoliv, soud neměl jinou variantu, než nařídit zbytek výkonu trestu odnětí svobody nebo ne zcela v souladu se zákonem využít zákonnou fikci, že trest byl vykonán.

⁹⁸ § 91 odst. 1 věta druhá trestního zákoníku

6. Německá právní úprava institutu podmíněného propuštění

Obecně se evropská právní úprava podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí dělí do dvou systémů. První systém nazývaný jako mandatorní spočívá v právním nároku odsouzeného na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody po výkonu určité části trestu odnětí svobody, kdy odsouzený je zpravidla propuštěn po určité době automaticky bez splnění dalších podmínek a propuštění může být odsouzenému odepřeno jen ve výjimečných situacích. Naopak diskreční systém se odvíjí na úvaze orgánu příslušného k rozhodování o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody za splnění určité části výkonu trestu a dalších zákonných podmínek. Mnoho evropských zemí pak oba systémy kombinuje.⁹⁹

V přední řadě je nutno zkonstatovat, že srovnání naší právní úpravy institutu podmíněného propuštění se Spolkovou republikou Německo (v textu také „SRN“ nebo „Německo“), resp. jakoukoliv evropskou úpravou, je problematické s ohledem na odlišnou trestní a sankční politiku nejen našich západních sousedů, ale i dalších evropských zemí.

Hmotněprávní úpravu odkladu zbytku trestu odnětí svobody, která je obdobou institutu podmíněného propuštění nalezneme v SRN v ustanovení § 57 až § 58 německého trestního zákoníku (Strafgesetzbuch, dále v textu „**StGB**“), který rozlišuje odklad zbytku trestu při časově omezeném trestu odnětí svobody a při trestu odnětí svobody na doživotí.

Procesněprávní úpravu odkladu výkonu zbytku trestu nalezneme stejně jako u nás v trestním řádu (Strafprozessordnung, v textu dále jen „**StPO**“), konkrétně v ustanovení § 454 až § 462a StPO.

Kdo byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, nemusí bezpodmínečně trest vykonat do posledního dne, když § 57 odst. 1 StGB stanoví, že odsouzený může být z výkonu trestu odnětí svobody propuštěn dříve, a to po výkonu dvou třetin trestu a za určitých okolností i po polovině vykonaného trestu odnětí svobody.¹⁰⁰

⁹⁹ HULMÁKOVÁ, Jana. Podmíněné propuštění z pohledu aplikační praxe a vybraných evropských právních úprav. *Trestněprávní revue*. 2015, č. 16, s. 27-34.

¹⁰⁰ AMBOS, Kai, 1965- et al. *Gesamtes Strafrecht: StGB, StPO, Nebengesetze: Handkommentar*. 4. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2017. NomosKommentar. S. 597

O propuštění po dvou třetinách vykonaného trestu musí být rozhodnuto do dvou měsíců od podání žádosti. Podmínky, za nichž je možné propustit odsouzeného po dvou třetinách vykonaného trestu, jsou následující:

- i. odsouzený musí souhlasit s propuštěním,
- ii. propuštění musí být „v zájmu bezpečí široké veřejnosti“ (z doslovného překladu „*unter Berücksichtigung des Sicherheitsinteresses der Allgemeinheit verantwortet werden*“).

Zda propuštění bude v zájmu bezpečnosti široké veřejnosti či zájem bezpečnosti by naopak mohl být předčasným propuštěním odsouzeného ohrožen, posuzuje soud v rámci každého jednotlivého případu individuálně.

Podle § 57 odst. 1 věty 2 StGB musí být při rozhodování o předčasném propuštění odsouzeného po dvou třetinách trestu zohledněna:

- osobnost odsouzeného,
- minulý život odsouzeného,
- okolnosti vedoucí odsouzeného ke spáchání trestného činu,
- nebezpečí opakování trestné činnosti,
- chování odsouzeného ve výkonu trestu
- posouzení poměrů po propuštění, zejména rodinné a pracovní zázemí odsouzeného.¹⁰¹

I v tomto případě je zapotřebí jednotlivě posoudit, jaké okolnosti budou hrát zásadní roli při úvaze soudu o předčasném propuštění odsouzeného. Pozitivní vliv na rozhodování soudu o předčasném propuštění, má chování odsouzeného ve výkonu trestu, udělování odměn v rámci výkonu trestu, vyhlídky na životní podmínky po propuštění, zejména zajištění bytové potřeby a stálého zaměstnání.

Za určitých okolností je možné propuštění odsouzeného po výkonu poloviny trestu odnětí svobody. Podmínkou je, že z uloženého trestu odnětí svobody musí odsouzený vykonat nejméně šest měsíců ve vězení.

K dalším podmínkám vyžadující propuštění po polovině trestu odnětí svobody řadíme skutečnost, že odsouzený vykonává trest odnětí svobody poprvé a stanovený trest nepřevyšuje dva roky.

¹⁰¹ AMBOS, Kai, 1965- et al. *Gesamtes Strafrecht: StGB, StPO, Nebengesetze: Handkommentar*. 4. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2017. NomosKommentar. S. 598

Alternativně je předčasné propuštění možné při splnění tzv. zvláštních okolností (z doslovného překladu „*besondere Umstände*“), mezi něž řadíme celkové posouzení trestného činu, osobnost odsouzeného a jeho celkový vývoj během trestu ukazuje a právě jejich existence ospravedlňuje předčasné propuštění odsouzeného.

Jak bylo uvedeno výše, za existence zvláštních okolností umožňuje ustanovení § 57 odst. 2 StGB propustit odsouzeného, který byl v minulosti jednou odsouzen po polovině. Za zvláštní okolnost může být dále považována ta skutečnost, že odsouzený v průběhu výkonu trestu prokázal pozitivní změnu související s jeho osobností, tedy přístupu k životu nebo situace, kdy trestný čin, za který byl odsouzený uznán vinným, je hodnocen jako méně závažný, což lze přirovnat v rámci naší právní úpravy ke kritériu společenské škodlivosti.¹⁰²

Je povinností soudu posuzovat každý případ individuálně s ohledem na existenci zvláštních okolností pro daný skutek a na základě osobní anamnézy odsouzeného.

Důležitým předpokladem pro vyhovění žádosti o předčasné propuštění, je dobré zdůvodnění žádosti odsouzeného a poukázání na vše, co by mohlo ovlivnit rozhodnutí soudu v jeho prospěch. Při počátku samotného výkonu je nutné směřovat chování odsouzeného k dosažení těchto cílů, k čemuž mu mohou být nápomocny i různé organizace.

Řízení o propuštění po vykonání dvou třetin trestu je možné zahájit taktéž z moci úřední, a to podle pravidel § 57 odst. 1 StGB. Pro odklad výkonu trestu po polovině trestu je vždy vyžadována žádost (řízení se nezahajuje z moci úřední). Žádost musí být podána u příslušné komory pro výkon trestu (z doslovného překladu „*die Strafvollstreckungskammer*“).¹⁰³

Žádost o předčasné propuštění se zpravidla podává těsně před uplynutím dvou třetin nebo poloviny výkonu trestu. Odsouzený, nejlépe s podporou svého obhájce, by měl pracovat na podmínkách pro předčasné propuštění z vězení s dostatečným předstihem, čímž posiluje své šance na úspěšnost žádosti o odklad zbytku výkonu trestu. Věznice vypracovává pro soud hodnocení odsouzeného,

¹⁰² AMBOS, Kai, 1965- et al. *Gesamtes Strafrecht: StGB, StPO, Nebengesetze: Handkommentar*. 4. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2017. NomosKommentar. s. 597-599

¹⁰³ ibidem

kteře má podstatný vliv na rozhodnutí soudu o jeho žádosti. Důležitou roli bude hrát i potvrzení o bydlení a práci po případném propuštění odsouzeného z věznice.

Bude-li odsouzený propuštěn po dvou třetinách nebo polovině výkonu trestu, trest mu není zcela zahlazen. Propuštěné osobě bude stanovena zkušební doba, během které musí splnit určité podmínky a pokyny, nebo může být také pod dozorem probačního úředníka. V případě, že odsouzená osoba během zkušební doby poruší své povinnosti nebo se dopustí jiného trestného činu, tato skutečnost může vést ke zrušení podmíněného propuštění. Odsouzenému bude v takovém případě nařizen výkon zbývající části trestu.

Při odkladu výkonu zbytku trestu soud stanoví odsouzenému zkušební dobu v rozmezí od dvou do pěti let, přičemž stanovená zkušební doba nesmí být uložena v kratší délce než je zbývající část trestu. Oproti naší úpravě může být délka zkušební doby během jejího průběhu ze strany soudu prodloužena nebo zkrácena. Odsouzenému mohou být při rozhodování o odkladu výkonu trestu nebo v průběhu zkušební doby soudem uloženy povinnosti napomáhající odčinění následků trestného činu. Mezi takové povinnosti nejčastěji řadíme náhradu škody poškozenému, obecně prospěšné práce nebo zaplacení finanční částky na podporu obecně prospěšných organizací.

Pro odklad výkonu zbývající části trestu u trestů s delší výměrou odnětí svobody se použije § 57a StGB. Soud může odložit zbytek výkonu trestu nejdříve po patnácti letech za současného splnění podmínek § 57 odst. 1 StGB, a dále podmínky, že odsouzený nezpůsobil poškozenému svým činem značnou škodu.¹⁰⁴

¹⁰⁴ AMBOS, Kai, 1965- et al. *Gesamtes Strafrecht: StGB, StPO, Nebengesetze: Handkommentar*. 4. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2017. NomosKommentar. S. 605-606

Úvahy de lege ferenda

Trest domácího vězení do našeho právního řádu zavedl trestní zákoník již v roce 2010, avšak v současné době je nadále tento alternativní trest velmi málo ukládán z důvodu jeho neefektivního způsobu kontroly. Domnívám se, že naši zákonodárci by měli zapracovat na podmínkách kontroly trestu domácího vězení, neboť tento alternativní trest by mimo jiné ušetřil nemalé finanční prostředky státního rozpočtu. Pozitivně hodnotím skutečnost, že odsouzený by při uložení trestu domácího vězení mohl být nadále výdělečně činný a finančně tak zabezpečovat sebe a svou rodinu, ale zároveň by byl schopen podílet se na financování svého trestu a hradit způsobenou škodu. Trest domácího vězení je zaveden a hojně využíván ve většině západoevropských zemí.

Jednou ze zákonných podmínek k rozhodnutí o podmíněném propuštění je předpoklad **vedení řádného života** odsouzeného. Tento pojem však není blíže obsažen v žádné zákonné úpravě. Pomocníkem obecným soudům je v tomto směru judikatura. Předpokládám, že v případě, kdy by zákonem byl konkretizován pojem předpokladu vedení řádného života, předešlo by se určité právní nejistotě a počtu zamítnutých žádostí či návrhů na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a soud by to zcela jistě vedlo k odpovědnějšímu a konkrétnějšímu posuzování jednotlivých případů.

Větší pozornost bych věnovala **potvrzením o zajištění zaměstnání a bydlení**, která odsouzený předkládá soudu při rozhodování o jeho podmíněném propuštění. V častých případech se stává, že se jedná jen o fiktivní bydlení a fiktivní zaměstnavatele. Větší váhu bych přikládala stanovisku a budoucího příslibu zaměstnání zaměstnavatele, u kterého odsouzený pracoval před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody nebo osoby, která odsouzeného blíže zná, neboť takový zaměstnavatel ví, jak se odsouzený choval, jaké jsou jeho osobní a morální vlastnosti a lze předpokládat, že mu výkon práce skutečně zajistí. Naopak příslibili odsouzenému zaměstnání osoba, která odsouzeného nikdy předtím neviděla, ani s ním nejednala, lze těžko odhadnout, jak dlouhou dobu odsouzený u takového zaměstnavatele setrvá, případně, zda do zaměstnání po podmíněném propuštění vůbec nastoupí.

Od **zájmových sdružení občanů**, které alternativně přebírají za odsouzeného záruku na dovršení jeho nápravy, bych požadovala, aby návrh na přijetí záruky byl odůvodněn tak, že bude z návrhu zřejmé, proč se chce sdružení

za odsouzeného zaručit, jakými výchovnými prostředky a opatřeními může na odsouzeného v případě jeho podmíněného propuštění působit nebo se může do procesu resocializace odsouzeného zapojit, bude-li jeho návrhu na podmíněné propuštění soudem vyhověno. V praxi se stává, že návrh zájmového sdružení občanů je ryze účelový, když sdružení nezná blíže odsouzeného ani okolnosti, které odsouzeného vedly ke spáchání trestné činnosti, v neposlední řadě sdružení nemá podmínky pro to, aby mohlo přispět k resocializaci odsouzeného určitou mírou odpovědnosti, která se při přijetí záruky předpokládá.

Závěr

Domnívám se, že institut podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody je v dnešní době hojně využívaným prostředkem, který dává odsouzenému prostor k zamyšlení se nad následky svého protiprávního jednání, jehož důsledkem bylo omezení osobní svobody ve výkonu trestu, a zamyšlení nad nápravou sebe samotného během pobytu ve vězení. V širší společnosti je institut podmíněného propuštění vnímán spíše jako prostředek vedoucí k uvolnění přeplněných věznic. Tento názor laické veřejnosti podpořila přijatá novela trestního řádu č. 390/2012 Sb., která se zejména snažila o snížení počtu vězňů odsouzených za drobnou kriminalitu ke krátkodobým trestům odnětí svobody. Nepovažuji tuto novelu za přínosnou, neboť je nutné z praxe konstatovat, že v rámci drobné kriminality převažující z přečinů, se žádný odsouzený nedostane za spáchání prvního trestného činu do věznice, ale ze strany soudu mu jsou zprvu ukládány alternativní tresty a trest odnětí svobody je ukládán až v krajním případě, kdy se v řadě případů jedná o recidivu.

Zejména z hlediska výchovného, nepovažuji přihlížení k fakultativním zákonným podmínkám při rozhodování o podmíněném propuštění odsouzeného, který se dopustil zločinu, za dostatečné. Novela zavedla předčasné podmíněné propuštění u kategorie zločinů, přičemž se domnívám, že tato skupina trestných činů bývá pro společnost velmi škodlivá, zejména pokud se jedná o násilné trestné činy jako je loupež, znásilnění, ale i zločin obecného ohrožení, pod kterým si lze představit situaci, kdy pachatel nezastaví motorové vozidlo na výzvu policistů, začne před nimi ve vozidle prchat, vysokou rychlostí projíždí obcemi a nedbá jakýchkoliv dopravních značení či světelné signalizace a ohrožuje zdraví a bezpečnost osob.

Mám za to, že k hodnocení dobrovolného nástupu do výkonu trestu, ale i snahy odsouzeného nahradit způsobenou škodu by se mělo nahlížet jak u zločinů, tak přečinů.

Z hlediska rozhodování soudů, resp. konkrétních osob soudců, kterým je přidělen dle rozvrhu práce jednotlivý případ, je nutné vyzdvihnout jejich nelehký úkol spojený s rozhodnutím, zda odsouzeného podmíněně propustit či žádost nebo návrh o podmíněném propuštění zamítnout. Zákonná úprava institutu podmíněného propuštění není ucelená, soudy při svém rozhodování vychází z judikatury a

převážně je na samotných osobách soudců, aby každý případ hodnotili individuálně k osobě odsouzeného na základě relevantních aktuálních informací dle svých subjektivních názorů.

Za průlomový judikát považuji náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. II. ÚS 482/18, který apeluje na možnost podmíněného propuštění u všech odsouzených, tedy i u chronických recidivistů a pachatelů velmi závažné kriminality, nabádá obecné soudy, aby při hodnocení polepšení odsouzeného pohlížely na kázeňské odměny či tresty z obsahového pohledu nikoli jejich počtu, nehodnotily očekávání vedení řádného života odsouzeného z hlediska počtu odsouzení či výkonů nepodmíněného trestu. Ústavní soud rovněž zastává názor, že rozhodující skutečností při rozhodování o podmíněném propuštění nemá být odčinění způsobené škody, neboť v tomto ohledu je nutné přihlížet k reálným možnostem odsouzeného ve výkonu trestu, kdy valná většina odsouzených nemá možnost si v průběhu výkonu trestu odnětí svobody vydělat finanční prostředky a splácet tak způsobenou škodu.

Mám za to, že současná právní úprava podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody budí mezi laickou, ale i odbornou veřejností mnohé pochyby, a proto doufám, že se v budoucnu od našich zákonodárců dočkáme ucelenější a propracovanější zákonné verze tohoto bezpochyby potřebného institutu.

Předpokládám, že zkonkretizováním zákonné úpravy institutu podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody by se ulevilo jak soudům obecným, které rozhodují o podmíněném propuštění odsouzeného v prvním stupni, tak soudům odvolacím, které posuzují napadená rozhodnutí soudů obecných, ale i soudu ústavnímu, na který se odsouzení obrací, mají-li za to, že byla porušena jejich základní práva vyplývající nejen z Listiny, nýbrž i z práva evropského.¹⁰⁵ V tomto ohledu je nutné připomenout, že případné vyhovění ústavní stížnosti a zrušení předchozích rozhodnutí o podmíněném propuštění odsouzeného nikterak nepředjímá řešení otázky, zda odsouzenému vyhovět či nevyhovět v žádosti, případně návrhu na jeho podmíněné propuštění. Pravomoc rozhodnout o podmíněném propuštění odsouzeného je zcela na zvážení příslušných soudů obecných a v tomto případě je nutné poukázat na to, že se jedná o mimořádný zákonný institut dávající konkrétnímu soudu možnost, nikoliv však povinnost,

¹⁰⁵ např. Evropská úmluva o ochraně lidských práv

propustit odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody při splnění zákonem stanovených podmínek.

Příloha č. 1

„Modelový případ s ukázkou žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody“

V rámci své praxe v advokátní kanceláři jsme zastupovali v řízení o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody pana Jana Nováka (v textu dále jen „*odsouzený*“). V rámci tohoto modelového případu stručně popíši jednání, kterých se odsouzený dopustil, nastíním situaci od převzetí právního zastoupení odsouzeného v řízení o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody až po veřejné zasedání a rozhodnutí soudu o podmíněném propuštění.

a) Údaje z rozsudku prvoinstančního soudu a soudu odvolacího

Odsouzený

I. v období od března 2009 do prosince 2009 pod záminkou internetového prodeje mobilních telefonů a notebooků na nejmenovaném internetovém portálu vystupující pod různou totožností vylákal od kupujících finanční částky rovnající se kupním cenám za vydražené zboží a poštovné, kdy od počátku jednal s úmyslem vydražené zboží nedodat a finanční částky si ponechat. Kupujícím nechal zaslat odpovídající finanční částku za zboží na jím sdělený účet, uhrazené zboží nedodal, zaplacené finanční částky nevrátil a ponechal, přičemž takto vylákal od jedenácti osob různé finanční částky a těmto poškozeným způsobil celkovou škodu ve výši 41.550,- Kč,

II. dále z přesně nezjištěného místa v Praze v úmyslu podvodně vylákat peníze za prodej zboží na nejmenovaném internetovém portálu pod smyšleným jménem, kdy od počátku jednal s úmyslem nabízené zboží nedodat, neboť jím nikdy nedisponoval a prodej pouze předstíral, přičemž finanční částky zaplacené poškozenými za nabízené zboží si ponechal, nabídl prostřednictvím inzerátů různé druhy elektroniky a od poškozených vylákal částku ve výši 21.000,- Kč.

Uvedeného jednání pod bodem II. se odsouzený dopustil přesto, že byl trestním příkazem odsouzen pro trestný čin podvodu dle § 250 odst. 1 zák. č. 140/1961 Sb. k trestu obecně prospěšných prací ve výměře 250 hodin, který mu byl usnesením přeměněn na trest odnětí svobody nepodmíněně v trvání 125 dní, který vykonal.

Tímto jednáním pod body I. a II. sebe obohatil tím, že uvedl někoho v omyl, způsobil tak na cizím majetku větší škodu a dílem jednáním pod bodem II. takový čin spáchal, ačkoliv byl za takový čin v posledních třech letech potrestán.

Shora uvedeným jednáním se odsouzený dopustil pokračujícího přečinu podvodu podle § 209 odst. 1, 3 trestního zákoníku a dílem jednáním pod bodem II. též podle § 209 odst. 2 trestního zákoníku, a byl odsouzen podle § 209 odst. 3 ve spojení s § 43 odst. 2 a § 45 odst. 1 trestního zákoníku ke společnému trestu dvaceti čtyř měsíců. Podle § 56 odst. 3 trestního zákoníku se obžalovaný zařadil pro výkon trestu odnětí svobody do věznice s dozorem a podle § 228 odst. 1 trestního řádu byl obžalovaný povinen zaplatit poškozeným v rozsudku specifikovanou škodu.

Odsouzený se proti rozsudku prvoinstančního soudu v zákonné lhůtě odvolal.

Odvolací soud zrušil rozsudek prvoinstančního soudu pouze ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 trestního řádu a v rozsahu zrušení znovu rozhodl tak, že obžalovaného odsoudil podle § 209 odst. 3 trestního zákoníku ve spojení s § 43 odst. 1 a § 45 odst. 1 trestního zákoníku ke společnému úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců. Podle § 56 odst. 3 trestního zákoníku se obžalovaný pro výkon tohoto trestu zařadil do věznice s dozorem.

b) Průběh výkonu trestu

Do výkonu trestu odnětí svobody byl odsouzený předveden orgány Policie ČR, neboť od přípravného řízení byl odsouzený trestně stíhán jako osoba neznámého pobytu a proti odsouzenému bylo vedeno trestní řízení jako řízení proti uprchlému a k obhajobě mu byl ustanoven advokát. Z tohoto důvodu odsouzený nevěděl, že má nastoupit do výkonu trestu.

Za dobu výkonu trestu odsouzený nebyl kázeňsky trestán, oproti tomu několikrát obdržel kázeňskou pochvalu. Ve věznici odsouzený nebyl pracovníčně zařazen.

Ještě před nařízením veřejného zasedání odsouzený částečně uhradil způsobenou škodu poškozeným a zavázal se v případě, že bude vyhověno jeho žádosti o podmíněné propuštění, zbývající část škody uhradit v průběhu stanovené zkušební doby.

c) Minulý život odsouzeného a život odsouzeného v případě jeho podmíněného propuštění

Odsouzený byl dvakrát soudně trestán za majetkovou trestnou činnost. V obou případech mu byl uložen trest obecně prospěšných prací, poprvé ve výměře 250 hodin, podruhé ve výměře 150 hodin a peněžitý trest ve výměře 15.000,- Kč. Trest obecně prospěšných prací odsouzený nevykonal, tudíž mu byl přeměněn v trest odnětí svobody na 125 dnů a 75 dnů. Peněžitý trest odsouzený uhradil v plné výši krátce po vydání rozsudku.

Před dodáním do výkonu trestu odnětí svobody odsouzený bydlel se svou partnerkou a řádně pracoval.

Vztahy s rodinou měl odsouzený plně zachovány i v průběhu výkonu trestu odnětí svobody, otec a družka se připojili k žádosti o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

V případě, že by byl odsouzený z výkonu trestu odnětí svobody podmíněně propuštěn, měl zajištěno bydlení u své družky a zaměstnání u svého otce, u kterého pracoval i před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody.

d) Převzetí právního zastoupení

Odsouzený požádal naši advokátní kancelář o právní zastoupení v řízení o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody prostřednictvím dopisu. Odsouzenému jsme zaslali plnou moc pro zastupování, abychom ho mohli navštívit ve vězení, přičemž jsme ho požádali, aby si připravil rozsudky, na základě nichž vykonává trest odnětí svobody. Při první návštěvě byl v rámci konzultace odsouzenému vysvětlen postup před a po podání žádosti o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Ze strany odsouzeného byly předány naší advokátní kanceláři kontakty na jeho otce a družku. Otec s družkou byli nápomocni při zařizování potvrzení o příslibu bydlení a zaměstnání a doložili doklady o úhradě škody. Spolupráce s odsouzeným i jeho rodinou probíhala bez jakýchkoliv problémů. Naše advokátní kancelář vypracovala žádost o podmíněné propuštění odsouzeného z výkonu trestu, kterou po schválení odsouzeným a po uplynutí poloviny stanoveného trestu podala u příslušného soudu.

e) Veřejné zasedání

Soud nařídil veřejné zasedání, na které byl odsouzený předveden justiční stráží. Samotné veřejné zasedání trvalo jen krátký čas, neboť soud na tento den měl naplánováno několik veřejných zasedání. Veřejnému zasedání byli přítomni předsedkyně senátu, státní zástupce, obhájce a odsouzený. Předsedkyně senátu se předně odsouzeného dotázala, zda trvá na podané žádosti o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Následně shrnula skutečnosti uvedené v žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění společně s listinnými důkazy a zkonstatovala rozsudková data a obsah spisu. Poté měl možnost vyjádřit se k podané žádosti o podmíněné propuštění státní zástupce, obhájce odsouzeného a jako poslední sám odsouzený. Předsedkyně senátu se poté odebrala k závěrečné poradě.

f) Rozhodnutí o podmíněném propuštění

Předsedkyně senátu vynesla rozhodnutí, na základě něhož odsouzeného podmíněně propustila z výkonu trestu odnětí svobody a stanovila mu zkušební dobu v délce dvou let. Státní zástupce se vzdal práva stížnosti proti usnesení. Odsouzený byl proto neprodleně po nutných administrativních úkonech propuštěn na svobodu.

„Vzor žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody“

Okresnímu soudu v Karlových Varech
Moskevská 17
360 33 Karlovy Vary

V Karlových Varech dne 26. 6. 2013

Věc:

Odsouzený Jan Novák, nar. 1. 1. 1979, trvale bytem Bezejmenná ulice 25/25, Praha, t. č. výkon trestu odnětí svobody Věznice Ostrov nad Ohří pro trestné činy podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 2 trestního zákona

Žádost odsouzeného o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 21.4.2011, č.j. 11T 11/1111-1, který nabyl právní moci dne 17.11.2011, jsem byl uznán vinným ze spáchání trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 2 trestního zákona a za tuto trestnou činnost mi byl uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců, pro jehož výkon jsem byl zařazen do věznice s dozorem.

Byl jsem dvakrát soudně trestán za majetkovou trestnou činnost. V obou případech mi byl uložen trest obecně prospěšných prací, poprvé ve výměře 250 hodin, podruhé ve výměře 150 hodin a peněžitý trest ve výměře 15.000,- Kč. Trest obecně prospěšných prací jsem nevykonal, tudíž mi byl přeměněn v trest odnětí svobody na 125 dnů a 75 dnů. Peněžitý trest jsem uhradil v plné výši krátce po vydání rozsudku.

Z předchozího výkonu trestu jsem byl propuštěn dne 6. 5. 2008, nastoupil jsem do práce, kdy jsem zhruba tři čtvrtě roku pracoval jako výrobní dělník u společnosti BEZ NÁZVU s. r. o. Poté jsem byl jako uchazeč o zaměstnání na úřadu práce, pobíral jsem po dobu šesti měsíců dávky sociální podpory. V době, kdy jsem byl zcela bez příjmu, jsem se dopustil trestné činnosti. Když otec založil živnost, zaměstnal mne na dohodu o provedení práce, zde jsem pracoval až do mého zatčení k nástupu výkonu trestu.

Již od přípravného řízení jsem byl trestně stíhán jako osoba neznámého pobytu, usnesením Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 2.3.2011, č.j. 11T 11/1111-1 bylo proti mně vedeno trestní řízení jako řízení proti uprchlému a k obhajobě mi byl ustanoven advokát, nevěděl jsem, že jsem byl odsouzen. Nevěděl jsem tudíž ani o tom, že mám nastoupit do výkonu trestu, jelikož veškerá korespondence mi byla zaslána na úřední adresu Magistrátu hl. města Prahy. K výkonu trestu jsem byl z výše uvedeného důvodu předveden orgány Policie ČR dne 15. 10. 2012. V této době jsem bydlel se svou partnerkou na adrese Bezejmenná ulice 25/25, Praha a řádně jsem pracoval. Policie mne zatýkala na pracovišti.

Polovinu uloženého trestu vykonám dnem 15. 7. 2013.

V současné době jsem ve výkonu trestu ve Věznici v Ostrově nad Ohří. Za dobu výkonu trestu jsem nebyl kázeňsky trestán, oproti tomu jsem několikrát obdržel kázeňskou pochvalu. Ve věznici nejsem pracovně zařazen, avšak jsem nápomocný při běžném chodu věznice.

Životní oporou je mi moje družka Aneta Radová, s níž žiju společně od léta roku 2010 a pomáhám jí s výchovou osmileté dcery Terezy Radové, ke které mám vřelý vztah. Vztah s partnerkou bychom chtěli po mém propuštění z výkonu trestu stvrdit sňatkem a založit tak plně fungující rodinu.

Ve své rodině mám velice dobré zázemí. Rodiče se rozvedli v mých šesti letech, byl jsem svěřen do výchovy a výživy otci, se kterým máme velmi pěkný vztah. Omezená možnost styku s mojí rodinou pro mne a zvláště pak pro moji nevlastní dceru představuje velké citové strádání, přesto že jsme v pravidelném písemném kontaktu a rodina mne pravidelně ve vězení navštěvuje.

V případě, že bych byl z výkonu trestu podmíněně propuštěn, mám zajištěno zaměstnání u svého otce v prodejně se zaměřením prodeje sněhových fréz, na adrese Neznámá 8, Praha, na pozici reklamačního technika, kdy naplní mé práce bude přímá komunikace se zákazníky, přijímání a plnění reklamací a drobné mechanické práce. Tuto činnost jsem vykonával i před nástupem do výkonu trestu. Po propuštění z výkonu trestu budu bydlet se svou rodinou, pod adresou Bezejmenná ulice 25/25, Praha.

Jak jsem nyní zjistil, otec mi díky zatčení nestihl vyplatit část odměny za vykonanou práci ve výši 9.000,-Kč, a proto jsem ho požádal, zda by tyto peníze mohl odeslat poškozeným, kterým jsem mou trestnou činností způsobil škodu.

Po nástupu do zaměstnání, chci ze svého výdělku postupně uhradit veškerou škodu poškozeným, kterou jsem způsobil svým jednáním a současně chci uhradit veškeré závazky vůči soudu a státu, které vznikly v souvislosti s mým pobytem ve vězení.

Snažím se chovat co nejlépe, plním si veškeré povinnosti odsouzeného a chci prokázat, že jsem schopen splnit podmínky soudu, které by byly spojeny s podmíněným propuštěním a že již vykonaný trest splnil svůj účel.

Chci do budoucna vést řádný život spojený se zapojením se do normálního občanského života a pracovního procesu. Výkon trestu je pro mne dostatečným poučením k tomu, abych se do budoucna jakékoliv trestné činnosti vyhnul.

Podle § 88 odst. 1 trestního zákoníku po výkonu poloviny uloženého trestu odnětí svobody může soud odsouzeného podmíněně propustit na svobodu, pokud odsouzený ve výkonu trestu plněním svých povinností a svým chováním prokázal polepšení a lze od něj očekávat, že v budoucnu povede řádný život.

Mám za to, že všechny shora uvedené skutečnosti svědčí o tom, že jsem svým dosavadním chováním a plněním svých povinností dostatečně prokázal svou snahu o nápravu. Zdvořile žádám soud, aby přihlédl k tomu, že již v době, kdy jsem byl na svobodě od předchozího výkonu trestu, jsem prokázal schopen vést řádný život, jak má na mysli zákon.

Napříště se vyvaruji páčání jakékoliv trestné činnosti, podrobím se případným omezením, která mi soud uloží, abych prokázal, že jsem schopen pokračovat v resocializačním procesu na svobodě.

Ze shora uvedených důvodů žádám, aby soud rozhodl tak, že mne po odpykání poloviny uloženého trestu podmíněně propouští na svobodu a současně mi stanoví přiměřenou zkušební lhůtu ve smyslu ustanovení § 89 odst. 1 trestního zákoníku.

Jan Novák

zastoupen advokátem

Příloha:

Plná moc

Potvrzení o přijetí do zaměstnání

Potvrzení o zajištění bydlení

Připojení otce odsouzeného k žádosti o podmíněné propuštění z výkonu trestu

Připojení družky odsouzeného k žádosti o podmíněné propuštění z výkonu trestu

Kopie složenek k náhradě škody

Dohoda o provedení práce

„Jedná se o skutečný případ, ve kterém jsou změněny údaje o osobě odsouzeného a další záznamy umožňující ztotožnění osoby odsouzeného.“

Resumé

The object of this thesis is to give basic overview of the legal institute of conditional release from serving the remainder of imprisonment sentence.

The thesis is divided in six chapters. In the introduction of this thesis I briefly describe terms related to the conditional release from serving the remainder of imprisonment sentence. In a processing of this thesis I am focusing on a historical development of the legal institute of conditional release from serving the remainder of imprisonment sentence, but the emphasis is put primarily on current, valid and effective legislation of conditional release from serving the remainder of imprisonment sentence. I am focusing on compulsory and facultative legal conditions of conditional release from serving the remainder of imprisonment sentence. In chapter, in which I am focusing on proceedings regarding conditional release, I describe the procedure for conditional release from serving the remainder of imprisonment sentence from its initiation to the point of judicial decision, on which I follow in the next chapter, which is focused on ways of termination of the conditional release from serving the remainder of imprisonment sentence. In the conclusion of this thesis I compare Czech a German legislation of the conditional release, where I point out the most essential differences between our legislation and the legislation of our western neighbors. I also embedded my *de lege ferenda* reasoning into this thesis.

I presume that it is a motivating institute for the convicted person, who are out of the otherwise depart from legitimate life. Convicted person have the option to reintegrate into society before full enforcement of the sentence imposed.

Seznam použité literatury

Literatura

a) vnitrostátní

1. KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). 200 s. ISBN 978-80-7552-163-7.
2. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. 1464 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
3. NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. 256 s. ISBN 978-80-87212-41-7.
4. ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a DOUBRAVOVÁ, Dagmar, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2.
5. SOLNAŘ, Vladimír. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009. 786 s. ISBN 978-80-254-4033-9.
6. JELÍNEK, Jiří, a kolektiv: *Trestní zákon a trestní řád, poznámkové vydání s judikaturou*, 26. aktualizované vydání, Linde Praha a.s., Praha 2008, 1136 s.
7. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2006. 976 s. ISBN 80-7201-630-x.
8. ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František a RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Komentované zákony (C.H. Beck). 721 s. ISBN 80-7179-896-7.
9. JARKOVSKÁ, Lucie, KOTULAN Petr, ROZUM, Jan, ed. *Institut dohledu u podmíněného propuštění: závěrečná zpráva z výzkumu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). 290 s. ISBN 80-7338-026-9.
10. KALVODOVÁ, Věra. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 200 s. ISBN 80-210-3025-9.

11. VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. 67 s. ISBN 80-210-0791-5.
12. MILOTA, Albert. *Podmíněné odsouzení a propuštění: (Výklad zákona)*. V Plzni: nákladem Karla Beníška, 1919., 116 s.

b) mezinárodní

1. AMBOS, Kai, 1965- et al. *Gesamtes Strafrecht: StGB, StPO, Nebengesetze: Handkommentar*. 4. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2017. 3600 stran. NomosKommentar. ISBN 978-3-8487-2955-5.

Judikatura:

a) vnitrostátní

1. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. II. ÚS 482/18
2. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 8. 2017 sp. zn. I. ÚS 1202/17
3. usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS 1363/17
4. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. I. ÚS 2201/16
5. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 4. 10. 2016 sp. zn. II. ÚS 2503/16
6. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 5. 11. 2015, sp. zn. III. ÚS 599/14
7. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. 5. 2014, sp. zn. III. ÚS 4851/12
8. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12. 5. 2011, sp. zn. III. ÚS 1735/10

9. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 8. 2006, sp. zn. 3 To 668/2006
10. usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 13. 10. 2005, sp. zn. III. ÚS 439/05
11. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 23. 4. 1998, sp. zn. IV. ÚS 463/97
12. rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 6. 5. 1983, sp. zn. 1 To 18/83

b) mezinárodní

1. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kysilková a Kysilka proti České republice ze dne 10. 2. 2011, stížnost č. 17273/03
2. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Krčmář a ostatní proti České republice ze dne 3. 3. 2000, stížnost č. 35376/97
3. Evropská úmluva o lidských právech

Právní předpisy

a) vnitrostátní

1. Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
2. Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
3. zákon č. 562/1919 Sb., o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění
4. zákon č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích
5. zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
6. zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
7. zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
8. zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů
9. zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

10. vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
11. instrukce ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č. j. 505/2001-
Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy

b) mezinárodní

1. Strafgesetzbuch, ve znění pozdějších předpisů
2. Strafprozessordnung, ve znění pozdějších předpisů
3. Evropská úmluva o ochraně lidských práv

Odborné články

1. VICHEREK, Roman. Příslušnost soudu k podmíněnému propuštění. *Trestněprávní revue*, 2013, č. 10, s. 234-237
2. HULMÁKOVÁ, Jana. Podmíněné propuštění z pohledu aplikační praxe a vybraných evropských právních úprav. *Trestněprávní revue*. 2015, č. 16, s. 27-34.
3. ROZUM, Jan. KOTULAN, Petr. TOMÁŠEK, Jan. Dohled u podmíněně propuštěných s hlediska jeho efektivity. *Trestněprávní revue*. 2008, č. 10, s. 313-318
4. VICHEREK, Roman. Dopady novely trestního zákoníku provedené zákonem č. 390/2012 Sb. *Trestní právo*. 2013, č. 7-8, s. 22-33
5. VANTUCH, Pavel. Podmíněné propouštění z výkonu trestu a možnosti řešení problému přeplnění věznic. *Trestní právo*. 2012, č. 1, s. 4-11
6. ŠLOSAR, Jan. VANĚČEK, Petr. K některým otázkách podmíněného propuštění. *Trestní právo*. 2004, č. 8, s. 19-21